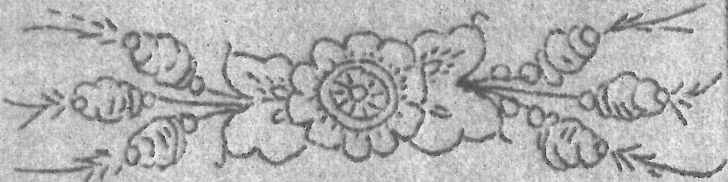


Jag Kommer Från Dhalarna.



FESTSKRIFT TILL ERIK HÖÖK

IUI-medarbetare 1948-62

Party book to)
Vestschrift zu)
Publication fête à)
Juhlapuhe ilokseni)

Erik Höök

Tovaritj Instituto Kapitalista 1948-62

Denna bok har tryckts i ett flertal
exemplar varav detta är ett.

INNEHÅLLI Biographica

Hööktidigheter. Några otidigheter av Jan Beckeman	4
Sjutal av Ruth Ellerstad	6
Höök'en lyfter vingen av Jan Gillberg	9
Sagan om springpojken och slagghögen av Odd Gulbrandsen	10
Biografi över expansiv 14-åring av Alice Nilson	11
Problem med Hopp-Jerka av Bertil Olsson o. Bengt G. Rundblad	12
Den offentliga Erik Höök av Åke Ortmark	15
Är arbetaren sin lön värd? av Karl-Olov Samuelsson	22
Erik Höök - en bankmässig kreditanalys av Jan Wallander	25
Karl för sin hatt av Ester Wennerholm	28
Das Leben Erik Hööks als ein Markoff- prozess av Carl Johan Åberg	29

II Bibliographica

Dr. Höök on Libraries av Göran Albinsson	32
History of Economic Thought av Ragnar Bentzel	35
Den offentliga sektorns expansion i ny, förkortad upplaga av Tage Berglund	37
Biblioteksväsendets ställning och be- tydelse av Gustav Andrédi	40

Erik Höök som författare I av Lars Kritz	44
Erik Höök som författare II av Lars Nabseth	49

III _Varia_

Näringslivets på Lidingö problem av Lennart Fridén	51
A note on interdependence of traveling time in an organization av Bengt Höglund	54
Bidrag till teorin för den optimala doktorsavhandlingen av Karl Jungenfelt o. Östen Johansson	59
Är bollen rund? av Lars Lidén	62
Skatten som försäkring av Leif Mutén	67
Ovetenskapligt utkast till förslag till vetenskaplig forskning av Wera Nyrén	70
Ny belysningsmästare vid P-teatern av Åke Sundström	72

HÖÖKTIDIGHETER. NÅGRA OTIDIGHETER

J a n B e c k e m a n

Det är tvivlarens öde
att få troende till
efterträdare.

A. Hedvall.

Det har länge stått klart för ansvarskännande människor att någonting måste göras åt det svenska vädret. Med stor tillfredsställelse hälsade man därför ryktena om att ett hööktryck av aldrig tidigare skådat omfång höll på att bildas. Detta skulle, sade man, åtminstone skingra dimmorna. Men det visade sig mycket snart att det hade sina sidor, alltför många. Det enda resultatet blev att Höök, så kallas mannen bakom verket, måste lämna IUI, så kallas verket bakom mannen. Men, och häri ligger något tragiskt, vad vore Höök utan IUI? Svaret kan inte bli annat än ett rungande nej.

Vad vore t.ex. Wallenberg utan sin enskilda bank, Newton utan sitt äpple, Nils Holgersson utan sin röda huva? N. Holgerssons från gåsaryggen mot torra firma - eller ännu värre mot det våta elementet - dykande röda huva skulle kunna bli symbolen för det borttappade viktiga, den förlorade huvudsaken. När Höök nu lämnar IUI - vilket svek, vi har närt en varg i fårakläder, eller snarare en höök i duvhamn, vid våra bröst! - förlorar han för alltid sin röda huva. Därför kommer, därom råder ingen tvekan, i evinnerliga tider en duva som Höök att förknippas med en huva som dök. Stackars man!

Hans enda plåster att slicka såren med torde vara vetenskapen om att till och med den röda huvan ibland kunde vara en black om foten. Teorin om att mössan fallit ned över ögonen och gjort hökblicken grumlig har kunnat verifieras, bl.a. vid anordnade idrotts-tävlingar i ping-pong-spel. Att oupphörligen förväxla det gröna bordet med taket och tvärtom är verkligen att vända opp och ner på spelet. Att opponera sig var icke mödan värt. Man kunde bara kon-

statera ett underligt faktum, som föreföll desto underligare vid tanken på att denne man dock i hela sitt liv fått utbildning och undervisning på höökstadiet. Eller ligger förklaringen just här?

Att verkligen finna förklaringen skulle kräva vittomfamnande forskarinsatser. En del har dock redan blivit gjort i avsikten att hitta och förstå ursprung och utveckling för fenomenet Höök. Här skall bara i korthet nämnas den epokgörande insats som gjordes redan av Ch. Darwin i hans arbete *On the Origin of Species* (Om originella specier)¹⁾. Häri benämner han med en elegant överdrift i tidens anda de duktiga detaljhandlarna i livsmedelsbranschen inte bara Höök, som ju vore det korrekta, utan t.o.m. Hökare. Darwin drämde ofta, som man säger, till. Om överdrifternas sektor får expandera ytterligare kommer man snart, via "Sveriges mesta Höök" (*Expressen* 2.11.62), att vara bara ett stenkast från Hökast. Mera kan inte ens Höök expandera. Vi skall återkomma då, när han är som störst.

1) London 1859.

SJUTAL

R u t h E l l e r s t a d

Så tjänade Jakob för
Rakel och Lea i två
gångar sju år.
1. Mosebok, 29 kap.

Sju är veckans dagar. Sju är världens underverk. Sju är ett heligt tal. Sjusovare är ett slags sovmöss som sover i vinterdvala 7 månader. Sju vise mästare en medeltida sagosamling av indiskt ursprung. Sjustjärna en blomma som även kallas duvkulla. Sju är för Erik ett viktigt tal, vilket framgår av följande sju huvudavdelningar med sina sju underavdelningar.

* * * * *

I. Eriks gata

1. Språng från Dalarna via Uppsala till Bankföreningen.
2. Utflykter och spring i departementen.
3. Hopp till IUI 1948 i oktober.
4. Steg till IUI:s annex Västra Trädgårdsgatan.
5. Långt kliv till IUI:s annex Sveavägen.
6. Förflyttad till Artillerigatan.
7. Dragen till departementen 1962.

II. Eriks chefer

1. Ingvar Svennilson.
2. Erik Dahmén.
3. Jonas Nordenson.
4. Hans Söderlund.
5. Jan Wallander.
6. Erik Höök.
7. Ragnar Bentzel.

III. Eriks författarskap bland IUI:s skrifter

- 0,5 Befolkningsutveckling, sysselsättning och ekonomiskt framåtskridande (s. 34-69 i Industriproblem 1950 tillsammans med Jonas Nordenson).
- 1. Det svenska jordbrukets arbetskraft 1949. Stencil 1951. 42 s.
- 2. Befolkningsutveckling och arbetskraftsförsörjning. 1952. 193 s.
- 3. Tjänstemännen och den industriella omvandlingen. 1955. 114 s.
- 4. Nationaliseringen i England. Multilith 1955. 88 s.
- 4,5 Oljan i svensk ekonomi (tillsammans med Gillberg) 1958. 68 s.
- 5. Välfärdsstat eller välståndstat? (s. 72-83 i Industriproblem 1960).
- 6. Den offentliga sektorns expansion. 1962. 572 s.
- 7. Oanade insatser i övriga IUI-publikationer under anställningstiden.

IV. Eriks placering bland IUI:s doktorer

- 1. Folke Kristensson, Studier i svenska textila industriers struktur, 1946.
- 2. Jan Wallander, Flykten från skogsbygden, 1949.
- 3. Erik Dahmén, Svensk industriell företagarverksamhet, 1950.
- 4. Ragnar Bentzel, Inkomstfördelningen i Sverige, 1953.
- 5. Odd Gulbrandsen, Strukturuomvandlingen i jordbruket, 1957.
- 6. Lars Nabseth, Löneökningars verkningar, 1961.
- 7. Erik Höök, Den offentliga sektorns expansion, 1962.

V. Eriks karaktär, några plock

- 1. Intresse för kläder: Slipsar, randigt foder i ytterrock.
- 2. Favoritfärg: Grön.
- 3. Finess: Legat vid Cambridge (Oxford ej så fint).
- 4. Hobby: Närbilder i färg av blommor.
- 5. Sport: Segling och skidåkning.
- 6. Gastronomi: Chokladtårta med vispgrädde.
- 7. Glimten i ögat.

VI. Eriks språk, några ax

1. Ett talspråk: t.ex. "jag betvivlar"
2. Ett skriftspråk: t.ex. "jag betvivlar"
3. Hålla i minne.
4. Härflöt.
5. Märk väl.
6. Kvarstod.
7. Avsaknad av infinitivmärket att.

VII. Erik som person på IUI

1. En tredjedel av sitt liv hittills på IUI.
2. Längsta tjänstgöringstiden av alla manliga anställda.
3. Trea av alla anställda på IUI.
4. IUI:s ende avdelningschef, nämligen i IUI:s annex.
5. Biktfar för IUI:s personal.
6. Den första av IUI:s personal som samtidigt med arbetet på IUI även suttit i riksdagen (bankoutskottet).
7. IUI:s verkliga kunnare på biblioteksväsen.

HÖÖK'EN LYFTER VINGEN

J a n G i l l b e r g

O, den som hade vingar
som fåglarna ha.

E. Tegnér

Efter lång och idog tjänst
som fullgjorts med all möjlig andlig spänst
den gode Höök'en lyfter vingen
se'n han vunnit doktorsvingen.

Efter femton år i vår privata sektor
han tror, att staten är en bättre rektor.

Med mycken lärdom han har kunnat pröva
vad staten av oss alla velat röva.¹⁾

Var gränsen går för statens makt
det finns förvisso i hans bok utsagt.
Men några frågor återstår att lösa:
När regnet började över Noak ösa
och gubben gick med alla vilda djuren
och fått i arken lämpligt skydd emot naturen,
då frågar man: Var arken rent privat
eller i stället en offentlig stat?

Och när en caesar lade skatt
 på varje romersk toalett
var detta en privat affär
 eller en helt offentlig rätt?

Så nog finns jobb ännu för många år
 att av all teori nu göra god praktik.

Jag önskar, att Du därvid blir Dig lik;
att gamla vännen Erik Höök
ej helt går upp i statens rök.

1) Exempel på förtäckt ideologi.

SAGAN OM SPRINGPOJKEN OCH SLAGGHÖGEN

O d d G u l b r a n d s e n

The child is father
of the man.

W. Wordsworth

Det var en gång en bergslagspojke som ville veta om han skulle få något jobb på bruket när han slutat skolan. Så traskade han iväg till en spåkärring, som bodde i en liten stuga djupt inne i skogen och frågade. Jo, sade kärringen, ge akt på slagghögen utanför bruket. Växer den, får du jobb, annars är det bäst att söka dig till någon annan ort. Nyfiken gick pojken raka vägen till slagghögen. Men den var stor och bred och det var inte lätt att mäta hur högen var. Då fick han syn på en furu över vars topp nätt och jämnt slagghögen skymtade. Aj, tänkte pojken, om jag ställer mig på precis samma plats om ett år, när skolan slutat och slagghögen då sticker upp över furans topp då vet jag att jag kan få jobb i bruket.

Efter ett år kom han tillbaka och ställde sig på samma plats. Men fortfarande syntes slagghögen lika litet över furans topp. Bedrövad gick pojken hem och tog första tåg till Stockholm. Där blev han springpojke på ett prognosinstitut. En dag, när han skulle bära ned blanketterna till produktionsindex i källarn, snubblade han och tappade alla papperen. När han plockade ihop dem råkade han få syn på sitt barndoms bruk. Enligt blanketten hade sysselsättningen sista året ökat med 50 man. Vred i hågen reste ynglingen nästa weekend hem och uppsökte spåkärringen. Men kära nån, sa' kärringen, både du, furan och slagghögen kunde ju ha växt så att siktlinjen blev densamma. Den lärdomen gömde ynglingen djupt i sin hjärna och blev med dess hjälp snart en stor man.

BIOGRAFI ÖVER EXPANSIV 14-ÅRING

A l i c e N i l s o n

Gescheite Leute sind
immer das beste Kon-
versationslexikon.
Goethe

Här skall jag en festskrift författa minsann
till doktor Erik Höök - en mångsidig man
som veckat sin panna av koncentration
för boken "Den offentliga sektorns expansion".

Han är envis och energisk till otrolighet
alldeles fantastisk är hans vetgirighet.
Det är dock inte så att hans stora ambition
bara ägnats "Den offentliga sektorns expansion".

Jag har sett honom kravla i buskar och snår
så att rätta kameravinkeln han får.
Kanske blir det en bok om blommors konstruktion
efter "Den offentliga sektorns expansion"?

Ja, så vet jag han kämpar med hård gymnastik,
men på morron lär han inte vara sig lik.
Nej, bättre än ledbrytas utav motion
är att fila "Den offentliga sektorns expansion".

Han lär också tycka mycket om den svenska poesin
allt från Kjellgren och Snoilsky till poeten Ferlin.
Är det männe utav dessa han har fått sin inspiration
till boken "Den offentliga sektorns expansion"?

Nog om allt vad han gör, vad han vet och han kan
denna oerhört omtyckta, skickliga man.
Men hur är han ifråga om apparition
han som skrev "Den offentliga sektorns expansion"?

Han är brunögd, svarthårig, välklädd och smal,
och han har en charmig dialekt i sitt tal.
Han har huvudform som skapt för en doktorspromotion
och för forskning i offentliga sektorns expansion.

Härmed skall jag sluta men skriver till sist
att Erik oss lämnar är verkligen trist.
Vi får dock behålla - med dedikation
hans bok "Den offentliga sektorns expansion".

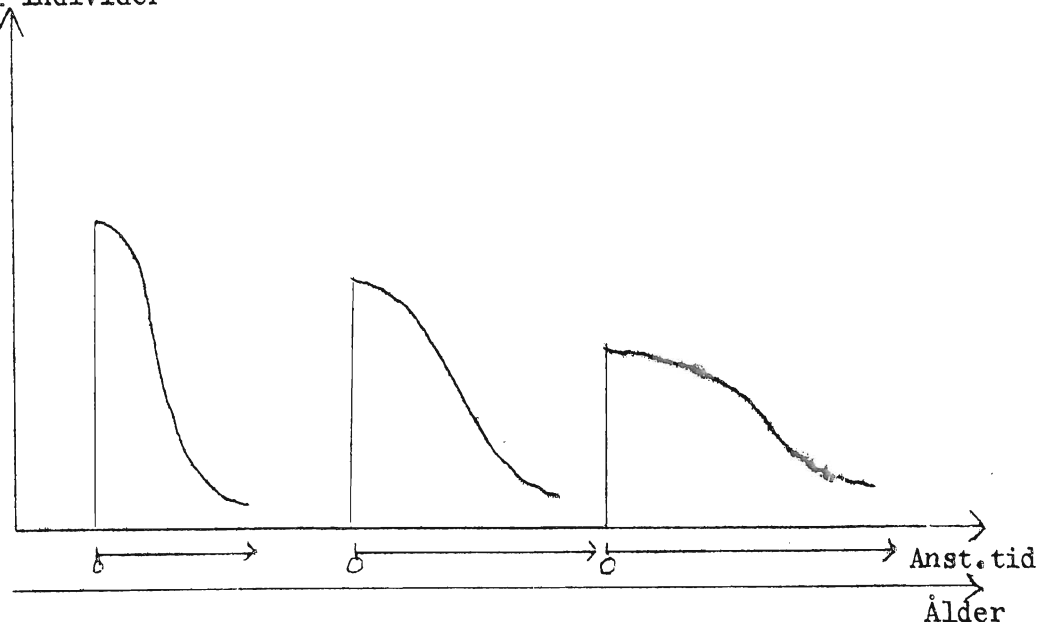
PROBLEM MED HOPP-JERKA.¹⁾ ETT PRAKTIKFALL
MED ANVÄNDANDE AV DEVIANT CASE ANALYS

Bertil Olsson och Bengt G. Rundblad

"Och ändock rör han
sig."
Fingal Galilei Olsson

Under våra mångåriga och noggranna studier av arbetskraftens rörlighet har vi bland andra resultat även funnit ett samband mellan ålder och anställningstidens längd, som kan diagrammatiskt beskrivas på följande sätt.

Antal individer



Av diagrammet framgår hur anställningstidens längd ökar med stigande ålder hos den bytande individen. Våra resultat säger att kring 40 års åldern kan man förvänta sig en åtminstone 10-årig anställningstid i det senaste jobbet.

1) I Eddan finns den äldsta formen belagd, nämligen Eiriki Jumpasäll, ur vilken det fornnordiska Jumba-Erik uppstod. Formen Jerka har kommit från Dalarna ur Gammel-Jerk (uppsvenska: Erik den äldre). Om Gammel-Jerk skriver teol.kand. R. Lindström bl.a., att han full av illvilja lockar folk på galna vägar, rådande dem att nyttja sin fria vilja och förespeglande dem allehanda fröjder. (Ett spel om en väg som till himla bär, Sthm 1942, sid. 9.)

Vid ett ytligt betraktande av objektet för denna lilla studie verkar också allting gott och väl. Få tycks ha varit så stabila som Erik Höök. Men vid ett närmare studium börjar man bli funder-sam. Vid undersökningar av detta slag räknas nämligen arbetslivets början från den tidpunkt, när den kontinuerliga utbildningen upp-hör. Och det är för oss alla bekant att objektet för denna spe-cialanalys avslutat sin utbildning för endast kort tid sedan. Av en individ som avslutar sin utbildning så sent i livet kunde man av våra data vänta en mycket lång anställningstid i den första anställningen efter studiernas avslutande, men som vi alla vet ämnar Erik Höök endast behålla denna anställning i en månad, av vilken tid till yttermera visso tre veckor kommer att användas till semester. I stället för stabilitet har vi därför tydligen att göra med ett utpräglat fall av Hopp-Jerkeri, en typ av rörlig-het som uttryckligen varnades för på efterkrigstidens arbetsmark-nad. På senare tid har dock Hopp-Jerka utsatts för en omvärdering av statsmakterna och han framställs t.o.m. som samhällsnyttig.¹⁾ Detta dock på riksplanet, på lokala arbetsmarknader betraktas nog fortfarande Hopp-Jerka med oblida ögon, speciellt då av arbets-givarna. Man kan därför säga att vi här har en situation av kon-flikterande normer för beteendet, vad sociologer brukar kalla kors-tryck. Och sådana situationer av korstryck leder ofta till avvi-kande beteende. Det är därför en rimlig tolkning av Erik Hööks situation att han under detta korstryck av konflikterande normer drivits till avvikande beteende, d.v.s. ett beteende som helt skil-jer sig från de samband mellan rörlighet och ålder som våra data från Norrköping visar.

1) Se Bertil Olsson (AMS): Är tvångsåtgärder nödvändiga för att flytta folk, som inte begriper sitt eget bästa? Föredrag inför storregionernas rörlighetsdirektörer i Ronneby den 18 september 1962.

Det sägs ofta att sociologiska undersökningar av detta slag endast visar vad alla visste förut. Som framgått av ovanstående analys är detta fullkomligt missvisande. Vi har nämligen där med hjälp av vår vetenskapliga metod kunnat påvisa något som ingen kunde ha vetat förut, nämligen att Erik Höök är en Hopp-Jerka.

English summary: The result of this deviant case analysis is: If you just try you can prove almost everything.

DEN OFFENTLIGE ERIK HÖÖK

Å k e O r t m a r k

Och tack för det vackra minne
 du väckt i mitt hjärta, du.
 Och tack för ditt arga sinne,
 och drag åt helvete nu!

J.L. Runeberg

Efterfrågan på Erik Höök som medverkande i radio och television har tenderat att ständigt överstiga tillgången. Det beror dels på att dr Höök i viss mån har lyckats vinna den breda publikens bevägenhet, dels på att radio/tv-producenten så att säga får ta vad han har. Det är ett känt faktum att många kvalificerade ekonomer endast ovilligt uppträder i radio och tv¹⁾; det betyder att det ofta är meningslöst att efterfråga dessa personer. Tillgänglig energi får istället inriktas på att placera ekonomer av dr Hööks typ och kvalitet framför mikrofon och kamera.

Den som haft tillfälle att träffa dr Höök kan med skäl fråga sig hur det kan komma sig att just denne person blivit relativt uppskattad av allmänheten. Man skulle kunna gissa att det beror på att hans begåvnings- och kunskapsnivå är så väl avpassad efter den breda publikens krav. Det är å andra sidan inte en fullt tillfredsställande förklaring. Det måste betraktas som uppenbart, att den breda allmänheten inte har några speciella krav vare sig på kunskaper eller begåvning. Visserligen skulle man kunna anta, att det är just detta förhållande som förklarar dr Hööks relativa popularitet, men det är till all lycka fullt möjligt att förankra förklaringen i omständigheter som ter sig mer positiva för dr Höök.

1) Jämför Åke Ortmark: How to persuade economists of a certain distinction to make performances in the services operated by the Swedish Broadcasting Corporation, Occasional Papers of the Organization for Improving the Economic Education of the Masses, 1959, No. 7. I denna skrift avses alltså ekonomer av annan typ än dr Höök, men framställningen torde ändå ha visst intresse även i föreliggande sammanhang.

Förklaringen till att dr Höök inte bara är tolererad utan stundom även accepterad som medverkande i radio och television ligger helt enkelt i hans stridslust. Det är dr Hööks stridslust som dikterar hans insatser i skilda sammanhang. Dr Höök har t.ex. sökt ge viss del av sin produktion en vetenskaplig betoning. Denna produktion är i hög grad påverkad av hans sinnestillstånd, vilket skall klarläggas om ett ögonblick. Vi låter dock analysen starta på ett lägre plan, nämligen med fallet Städerskan kontra Lidingö Bostadsförmedling.¹⁾

Det förefaller som om dr Höök i detta sammanhang avslöjade kvaliteter som en Perry Mason kunde ha avundats honom. Den jämförelsen är dock möjligen mindre träffande, eftersom dr Höök tydligen även denna gång snarare förlitade sig till de snabba framgångar som står att vinna medelst fräckhet och brutalitet. Dr Hööks målsättning var i detta sammanhang att förmå Lidingö Bostadsförmedling att omedelbart förse familjen Hööks städerska med en efter hennes stånd avpassad bostad på lämpligt avstånd från familjens våning. Fru Hööks framställning av händelseförloppet (i det i not 1 omnämnda arbetet) på Bostadsförmedlingen den ödesdigra torsdagen är inte bara skakande, utan också övertygande; det finns ingen anledning betvivla att dr Höök uppträdde med "brutal efficiency" snarare än med "mild authority". Det förtjänar påpekas att dr Höök denna gång helt undgick åtal; även fru Höök, som ju i detta sammanhang är en något partisk bedömare, finner allmänne åklagarens släpphänthet "remarkable".²⁾

1) Jag stöder mig här på ett seminariearbete vid Socialinstitutet i Stockholm: Lisbet Höök: Erik Höök strikes again. An account of his fight with the Lidingö organization for the exchange and distribution of houses and apartments of different sizes. (Stencil) Stockholm 1960.

2) Det förtjänar påpekas att dr Höök sålunda i egna upplevelser har stöd för en del av de teser som framförs i Erik Höök: Does crime pay?. The Burglar 1960:12.

Dr Hööks beteende på Lidingö Bostadsförmedling är som antytts ingalunda unikt för honom; han uppträder tvärtom på liknande sätt i radio och television samt i sin vetenskapligt inriktade produktion. Dr Hööks beteende i dessa två skilda verksamhetsgrenar skall nu analyseras.

Det kan förefalla som om det skulle föreligga endast en avlägsen likhet mellan Lord Keynes och dr Höök. Men det måste observeras att dr Höök gjort en av Keynes's attityder till sin egen och att han vidareutvecklat den på ett inte ointressant sätt. Harrod säger om Keynes att denne "didn't suffer fools gladly".¹⁾ Dr Höök har alldeles samma inställning som Keynes; dumhuvuden skall klämmas åt.²⁾ Men i dr Hööks fall gäller tesen med det väsentliga tillägget att "everybody is a fool, except me".³⁾

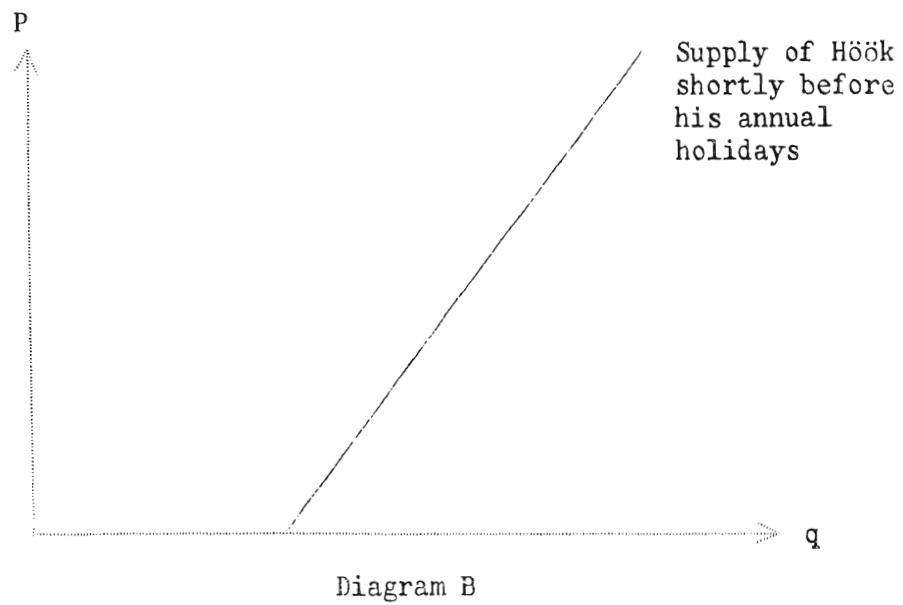
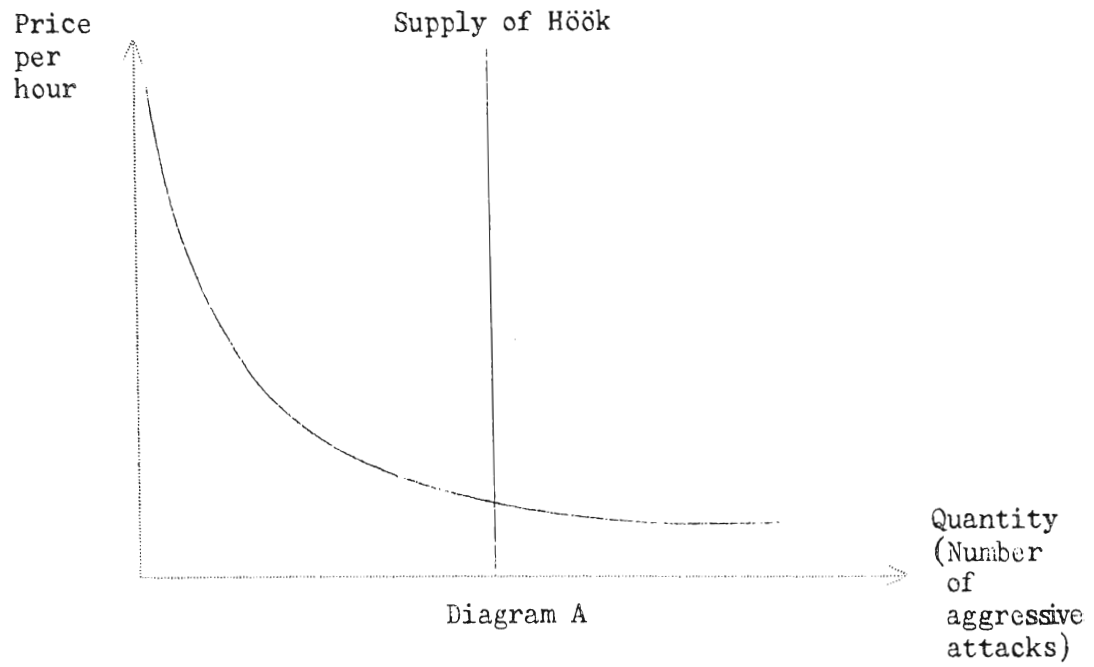
Det är från programsynpunkt tacksamt med en debattör som ilsket angriper andra medverkande oberoende av vad de säger.⁴⁾ Man önskar således att tillgången på dr Höök vore betydligt större än den faktiskt är. Men som framgår av diagram A låter dr Höök normalt icke påverka sig av snöde mammon. Han ställer sig till förfogande för ett givet antal sändningstimmar oberoende av den ersättning som utgår. Man drar av detta slutsatsen att dr Höök i sin medverkan i radio och television söker tillfredsställelse av annan art, en slutsats som f.ö. är väl förenlig med de hypoteser som utvecklats ovan.

1) R.F. Harrod: The Life of John Maynard Keynes. London 1951, sid.487.

2) Det kan medges att dr Hööks personlighet inte alltid beskrivs på detta något uppriktiga vis av andra. Hans kolleger brukar föredra något mjukare formuleringar ("Eriks begåvning är kritisk snarare än konstruktiv"), men innebörden är densamma.

3) Erik Höök: Some impressions of the human race, The Burglar 1957:8.

4) Många medverkande har sökt pacificera dr Höök med olika metoder. En företrädare för jordbruket sökte en gång vinna dr Hööks bevägenhet genom att i ett inledande anförande prisa honom i varma tongångar. Han framställde dr Höök som en lysande kämpe för sanning och vett och uttalade t.o.m. att dr Hööks vetenskapligt inriktade produktion vore uppskattad bland kollegerna. Av någon anledning tycks dock detta beröm ha retat dr Höök mer än något annat och han noterade i den följande debatten sin kanske största publikframgång. Jämför Ragnar Bentzel: How to get one up on Erik Höök. A word of advice to the beginner at The Industrial Institute for Economic and Social Research (The IUI), (Stencil), Sthlm 1960.



Dr Höök är sålunda vanligen inriktad på att uppnå non-monetary advantages. Det är endast strax före semestern som dr Höök utbudskurva får ett mänskligt utseende. Det är under månaderna maj och juni fullt möjligt att locka dr Höök till mikrofon och kamera ytterligare ett antal timmar med hjälp av materiella argument. (Diagram B)¹⁾

Det är allmänt omvittnat att dr Höök uppträdde med störst hänsynslöshet i ljudradions program om "Den ofantliga offentliga sektorn" hösten 1960. Förra högerledaren, direktör Jarl Hjalmarson, plågades då mycket svårt av dr Hööks obarmhertiga framfart.

Debattörerna skulle vid detta tillfälle belysa frågan varför den offentliga sektorn expanderat. Hr Hjalmarson formulerade sig vid detta tillfälle med exceptionell tydlighet; det stod klart för samtliga åhörare dels vad högerledaren hade sagt, dels att han hade "pratad sk-it" (dr Höök). Redan hr Hjalmarsons inledande fraser ("Den offentliga sektorn i vårt land har expanderat därför att vi har haft en socialdemokratisk regering ...") var av sådan kvalitet att även en balanserad och omdömesgill betraktare skulle ha frestats till skarpa protester. Dr Höök, för sin del, reagerade som väntat och högerpartiet följer nu sin raka kurs under nytt ledarskap ("Rak kurs - käpprätt åt h-lv-t-", för att citera föremålet för denna uppsats.)

Finansminister Sträng, dvs. den person som sedermera skulle bli dr Hööks arbetsgivare, rörde sig i denna debatt över ettbetygs-

1) Endast vid ett tillfälle har dr Hööks utbudskurva tenderat att "slope backwards". När Sveriges Radio i oktober 1959 höjde honorarersättningen med någon procent minskade dr Höök sina engagemang exakt så mycket att hans månadsarvode hölls konstant. Detta inträffade emellertid innan han började kasta blickarna åt en karriär i hägnen av den socialdemokratiska regeringen. Jämför Gunnar Sträng: The backward-sloping supply curve - a threat to a sensible fiscal policy, The Executioner 1960:2, Bertil Ohlin: The snob value of the backward-sloping supply curve, Playboy 1961:6, samt Gunnar Hedlund: When I behaved like a swine - a preliminary study in the theory and practice of the pig cycle, The Milkman 1952:18.

nivån, man fick en stark känsla av att mannen redan läst den doktorsavhandling om den offentliga sektorn som professor Bentzel två år senare skulle komma att diktera för dr Höök.¹⁾ "Den offentliga sektorns expansion ligger i tiden", slutar hr Sträng sitt nästan hörvärda anförande.

Det var vid detta tillfälle väl känt att dr Höök hade samma uppfattning i sakfrågan som hr Sträng; icke desto mindre förutsågs de närvarande att dr Höök, efter att ha förgjort sin meningsmotståndare, på sedvanligt sätt skulle kasta sig över sin meningsfrände, dvs. finansministern. Det var därför så mycket mer förbluffande att observera hurusom dr Höök vände sig till hr Sträng och med något av ett leende prisade dennes inlägg. Hr Sträng syntes angenämt överraskad; det var första gången som dr Höök avstått från sin speciella version av s.k. konstruktiv kritik. Men hr Sträng insåg vid den tidpunkten lika litet som någon annan att han i själva verket hade lyssnat till en anhållan om anställning i Kungl. Finansdepartementet; det debattinlägg där dr Höök prisade hr Sträng var i realiteten den första i den serie manövrar som så småningom skulle förpassa lic. Rehn till varmare ort.²⁾

-
- 1) Jämför Jan Wallander: How to write a thesis at the Industrial Institute for Economic and Social Research, - a study of how it is actually done, (Stencil) Stockholm 1957, samt Erik Dahmén: The importance of team work in economic research - a problem of special magnitude in connection with economists from the city of Upsala (Stencil), Lund 1950.
 - 2) Dr Höök har ofta i radio- och tv-debatter på ett elegant sätt lyckats lösa problemet på vilka grunder man egentligen skall kunna hårt angripa en person som har exakt samma uppfattning som man själv. Om dr Höök i föreliggande fall inte velat utnyttja tillfället till en matnyttig manöver, skulle han sannolikt ha gått till väga på ungefär följande sätt:
 - a) ett kallt konstaterande att hr Strängs analys vore rättvisande
 - b) d:o konstaterande att det annars sannerligen inte är ofta hr Sträng begriper något
 - c) arg fråga till hr Sträng hur det egentligen kunde komma sig att hr Sträng i detta fall sagt kloka ting; hade hr Sträng med simpla metoder åtkommit stencil från det seminarium hos professor Bent Hansen, där dr Höök slagits för sina teser?
 - d) (det avslutande dråpslaget) "Inser ni möjligen, hr Sträng, att ni inte gör nån nytta, att utvecklingen fortskrider oberoende av er insats?"

Dr Hööks sista och avgörande manöver i detta sammanhang blev alltså framläggandet av korrekturet till doktorsavhandlingen för hr Sträng. Både finansministern och hans rådgivare torde högeligen ha uppskattat detta lagarbete; hr Rehn berömde avhandlingen synnerligen varmt inför finansministern utan att veta att han därmed grävde sin egen grav.

Den nämnda avhandlingen är utan tvekan den tjockaste i dr Hööks vetenskapligt betonade produktion. Den bär vittne om författarens böjelse för aggressiva angrepp på borgerlighetens konventionella verklighetsuppfattning, hans ovilja mot matematik och hans fingerfärdighet som sekreterare åt professor Bentzel; det måste erkännas att dr Höök på ett nästan förnämligt sätt har lyckats tolka hr Bentzels idéer.

Dr Höök skall alltså nu placera sig som Avdelningschef i Finansdepartementet. Man kan undra var glädjen över förflyttningen blir störst, vid IUI eller på departementet - eller därom kan, rättare sagt, ingen tvekan råda. Från Sveriges Radios synpunkt är det emellertid likgiltigt om dr Höök tjänar kapitalismen eller socialismen; Sveriges Radios uppgift är bl.a. att tillfredsställa den breda allmänhetens behov av spänning och dramatik, och det väsentliga för Sveriges Radio är alltså att dr Höök som person förblir den han alltid varit.

Man hoppas med andra ord att dr Hööks säregna beteende mot hr Sträng i debatten hösten 1960 inte kommer att upprepas.

ÄR ARBETAREN SIN LÖN VÄRD?

K a r l - O l o v S a m u e l s s o n

Eder lön är mycken
i himmelen.

Lukas 6:23

Som den ende av Eriks tidigare lärjungar som kommit att ägna sig åt lönestatistik har det fallit på min lott att göra en analys av Eriks eget löneläge. Problemet består alltså i att fastställa en rimlig marknadslön för vännen Erik. Den insikt i analytiskt tänkande och den vetenskapliga stringens, som kommit till uttryck i analysen nedan, skulle med säkerhet inte varit möjlig utan mina sex år tillsammans med föremålet för denna skrift.

En bedömning av löneläget för en viss person kan i ett fall som detta te sig vansklig. Emellertid sätter den moderna lönetekniken medel i vår hand att på ett förbluffande sätt estimerar vår sökta storhet.

Löneteorin känner i princip tre olika sätt - minst - att avgöra en persons löneläge. En grundlig genomgång av tillgängligt material leder oss nämligen fram till nedanstående s.a.s. auktoriserade metoder.

1. Interna metoden
2. Externa metoden
3. Arbetsvärderingsmetoden

I det följande kommer vi strikt att begränsa vår avhandling till dessa tre, oberoende av om forskningen i sista stund - fram till tryckningsdatum - skulle berikas med ytterligare teorier på området.

1. Interna metoden grundar sig på lönejämförelsen inom det företag där "analyspersonen" är anställd. Man bedömer s.a.s. personen i sin rätta miljö. Låt oss först slå fast att det är allmänt vedertaget att lönen stiger med ålder och anställningstid eller i varje fall är positivt korrelerad med dessa variabler. Vi känner, inom vissa felmarginaler, både åldern och anställningstiden för Erik.

Vad vi behöver ytterligare är en baslön för någon annan anställd med kända ålders- och anställningsdata. Inom vetenskapen i övrigt anser man sig behöva flera observationspunkter för att beräkna inverkan av variabler av typen ålder etc. Vi väljer emellertid en mera rakt på sak gående analysmetod, som inbesparar oss kostnaden för lösandet av dyrbara regressionsanalyser etc. Låt oss anta att baslönen för en 21-åring med 4 års anställningstid utgör 1.200 kr/mån. Då nu Eriks ålder är approximativt dubbelt så hög som baspersonens och hans anställningstid 4 ggr baspersonens kan den troliga lönen beräknas som $2 \times 4 \times 1200 = 9.600$ kr/mån.

Det kan för den matematiskt autodidakte tyckas som om beräkningen vore i viss mån godtycklig eller i varje fall helt värdelös. Vår fortsatta analys visar emellertid till vår stora tillfredsställelse att vi oberoende av förfaringssätt efter helt objektiva metoder kommer till enahanda resultat också vid metod 2.

2. Externa metoden baseras på jämförelser utanför det egna företaget. Av praktiska skäl göres därvid inga jämförelser med t.ex. oljeschejker eller proboxare utan analysen begränsas till yrkesgrupper som i fråga om arbetets art och ansvar är likartade med den befattning som upprätthålles av analyspersonen. För att undgå fällor vid klassificeringen av Eriks tjänst kan vi koncentrera oss på några ytterlighetsfall. Enligt SAF:s lönestatistik augusti 1962 uppgår den lägsta där registrerade månadslönen till 200 kr/mån. Den befattning det gäller avser ett 15-årigt deltidsanställt kontorsbud. Utan att i ett fall som detta gå in på person bör varje sund analytiker inse att Eriks befattning och dess ansvarsområde i varje fall inte kan värderas lägre än det anförda typfallet.

Vi ser nu hur vi på ett listigt sätt under iakttagande av nödig objektivitet närmar oss kärnpunkten. Vi har redan funnit att lönen med stor sannolikhet överstiger 200 kr. Därmed har vi från den vidare diskussionen rensat bort ett antal positiva och ett ännu större antal negativa hela krontal. Men lönestatistiken anger också en högsta utbetald månadslön på 19.000 kr. Om nu lönerna

inom intervallet 200 - 19.000 kr tänkes vara normalfördelade, är det vidare troligt att den sökta lönen ligger mitt emellan ytterligheterna, vilket lätt kan visas med sannolikhetskalkyl. Vi erhåller nu $\frac{200+19.000}{2} = 9.600$ kr/mån eller exakt samma resultat som enl. metod 1. Skulle någon tvivla på riktigheten ber vi honom (henne) begrunda hur stor sannolikhet som egentligen talar för att man vid två av varandra helt oberoende kalkyler av en slump skulle få exakt samma krontal.

Givetvis kunde kalkylerna nu avslutats, då full bevisning skett, om vi inte inledningsvis bundit oss för ytterligare en metod.

3. Arbetsvärderingsmetoden. En detaljgranskning av Eriks insatser under IUI-tiden visar att produktionen sönderfaller i tre kategorier

1. Vetenskaplig produktion
2. Ovetenskaplig produktion
3. Prognoser i största allmänhet

Av erfarenhet vet vi att det utan en grundlig vetenskaplig undersökning är omöjligt att skilja mellan 1 och 2, varför vi övergår till punkt 3.

En typ av prognoser som jag haft rikliga tillfällen att diskutera med Erik under min IUI-tid utgjordes av kortsiktiga prognoser täckande en tidrymd av 3-4 dagar, i regel tiden torsdag-söndag. Prognosen nedskrevs i regel på gult papper och insändes till statskassan via AB Tipstjänst.¹⁾

Det är med stort beklagande jag är nödsakad konstatera att Eriks insatser (obs: vits) på detta område inte av något nu gällande arbetsvärderingssystem kan värderas till 9.600 kr/mån.

1) Huruvida dessa medel reellt påverkat den offentliga sektorns expansion är svårt att säga.

Fråga: Vem är det som hela dagarna latar sig på en bank och om kvällarna uppsöker fuktiga ställen?

Svar: Flodhästen.

ERIK HÖÖK

En bankmässig kreditanalys

Företagets firma: Erik Höök, fil.lic. Framtidsplaner och grundforskning

Styrelsens säte: Lidingö

T I L L G Å N G A R

I Fasta Tillgångar

- a) "Befolkningens arbetskraftsförsörjning". Studie utgiven av föreningen för tyska hembiträden, italienska porslinsarbetare och finska skogsuggare. Deviationstabell i senare upplagor.
- b) "Den industriella omvandlingens tjänstemän". Tjänstemannafremjandets förlag. Belönad med SIF:s bronsmedalj.
- c) "Oljan i vår ekonomi". Tillammans med G Rehn och P Åsbrink. Mycket eftersökt.

II Investeringar på lång sikt

LISBET. I mycket gott skick. Moderniserad. Upptas till fulla värdet.

III Goodwill

Utan anmärkning.

T I L L G Å N G A R forts

IV Patent m m	Inregistrerat svenskt patent Nr 1949. "Fem sätt att avskaffa det svenska jordbruket". Patentintrång från B Hansen m.fl. Ringa saluvärde.
V Varulager	"Den offentliga sektorns expansion". Helt nedskrivet. Reserven avses bli framtagen i 1962 års bokslut. I samband härmed väntas betydande realisationsvinst uppkomma. Extra utdelning.
VI Inventarier	Väst (lavendelblå), slips (Dalecarlia handicraft), gabardinrock (Morris), kostym (proper, ankdamm (svart) m m. Allt i gott stånd. Torde på engelska marknaden inbringa viss valuta.
VII Fordringar	Större gammalt lager av tacksamhetsskulder. Sådana tillgångar skall enligt bankens cirkulär B 96 utföras med noll. I detta fall torde avvikelse i positiv riktning vara motiverad.
VIII Omsättningstillgångar	Slår gräs med lie. Omsättes sommartid före bättre middag. Mindre konkurrenskraftig produktion, Avskrives.
IX Dolda reserver	Påstås kunna segla.
X Kassa, postgiro, bank	Göteborgs Bank. Olycksfall i arbetet. Sekreterare i bankoutskottet. Skadeverkningar hittills ej uppkommit.
SUMMA TILLGÅNGAR	Inte fy skam

SKULDER OCH EGET KAPITAL

I	Långfristiga skulder	Rumpmas.
II	Eget kapital	Inbetalt till 200 %. Teckning pågår.
III	Förbindelser (ansvars- och andra)	Goda. Se Wickman K, Wallenberg M m.fl.
IV	Skatter	Omhänderhas i framtiden av Kungliga Finansdepartementet. Betyggande.
V	Årets vinst, planerad avsättning till fonder och utdelning	Se punkt V under <u>TILLGÅNGAR</u>
	SUMMA SKULDER	Inget att bekymra sig för

KREDITBEDÖMNING

Produktionen har hittills bedrivits med betydande framgång. Den står under sakkunnig, försiktig och betryggande ledning. För närvarande planeras total omläggning av verksamheten, varvid tyngdpunkten kommer att förläggas till nya och starkt expansiva områden. Fortsatt framgång att förvänta. Bankens lokalstyrelse för Värmdö med omnejd tillstyrker enhälligt att centralstyrelsen måtte bevilja vederbörande kredit i önskvärd omfattning.

Enligt uppdrag:

Jan Wallander
Kf

KARL FÖR SIN HATT

Ester Wennerholm

Doktorshatten
far för katten;
grip den, lärdomen
blås bort.

E. Tegnér

Vem har inte önskat att
Dig få se i doktorshatt?
När vi äntligen får chansen
går Du över till finanssen.

Jag Ditt magnum opus fått
med dedikation så flott.
Tack är allt jag säga kan.
Du är alla tiders man!

DAS LEBEN ERIK HÖÖKS ALS EIN MARKOFFPROZESS

C a r l J o h a n Å b e r g¹⁾

De blivit män i staten
de forne pojkarne
och kivas nu om maten
och slåss om titlarne.

Seit der Tagen Plutarkos sind die Personhistorische Forschungsmethoden ganz werbal gewesen. In allgemein sind die Methoden einer von die Folgenden:

- A. Eigentlich historische Methoden
 - I. Die Briefe-metode
 - II. Die Waschzettelmetode
 - III. Die Anekdotmetode
- B. Nicht-eigentlich historische Methoden
- C. Analytische Methoden
 - I. Introverte
 - a) Die psychoanalytische oder libidinöse Metode
 - II. Extroverte
 - a) Die Lundensiche Methode.

In diesen Arbeit wollen wir indessen die sogenannte Kvantperpersonale Methode lancieren. Die Zielsetzung für diese Theori ist dass man die dynamische Wahrscheinlichkeitsstruktur für die Möglichkeiten der Persönlichkeit festzustellen kann. Kurz ausdrückt so ist die Meinung dass man nicht nur betrachtet was die Persönlichkeit in sich selbst ist sondern auch alle die andere Möglichkeiten die nicht während des Lebensprozesses realisiert geworden sind.

Abhandlung I. Zuerst definieren wir m Zuständen ($m = 1, 2, i, \dots, m$), in den man das Leben einteilen kann. Das ist z.b. die Neugeborenenperiode, die Sturm- und Drangperiode u.s.w. Jede von diese Perioden ist von k Möblichkeiten charakterisiert ($k = 1, 2, \dots, j, k$). Die Übergang von eine Zustand (i) zu die nächste ($i + 1$) wird

1) Der Verfasser richtet sein Dank an den Professor Bentzel infolge dass er nicht diesen Arbeit zu einflussen versucht hat.

dann durch die folgende Matrize von Übergangswahrscheinlichkeiten charakterisiert.

$$P(i, i+1) = \begin{pmatrix} P_{uu} & \dots & P_{uk} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ P_{bu} & \dots & P_{bk} \end{pmatrix}$$

Die Meinung dieses Matrices ist die Möglichkeitsramen der Persönlichkeit zu demonstrieren. Ob ein Person befindet sich in Zustand $i - 1$ so kann man mit Hilfe dieses Matrices die Entwicklung der zwei nächsten Zuständen beschreiben. Die ganze Lebensprozess wird also durch $m - 1$ solche Matrices definiert.

Nur für Exemplifizierung geben wir die erste von alle die Matrices Erik Hööks

$$P(1, 2) =$$

1 \ 2	Geburt von gerade Erik Höök	Geburt von einer andere Person
Geburt	0,0045	0,9955
Nicht geburt	0,4	0,6

und schon von dieser kleine Evidens ist es ganz klar dass Erik Höök ist ein sehr unwahrscheinliches Ereignis.

Abhandlung II. Mit Beiträge von den staatlichen Raat für die Gesellschaftswissenschaften (Dank, Dank) so sind alle die verschiedenen Matrices Erik Hööks berechnet geworden, und wir haben zu unsere grosse Verwunderung konstatiert dass die Wahrscheinlichkeit, dass Erik Höök eigentlich Erik Höök ist, ist ungefähr

$$P(\text{Erik Höök}) = 0,5^{-10}$$

und dass ist was Cramér nennt ein ganz unmögliches Ereignis. Wir müssen uns dann unmittelbar fragen wer Erik Höök eigentlich ist und

wir haben dann gemacht wie man in die höhere Statische Theori machen, nämlich wir haben Hypotesen aufgestellt. Die Hypotesen dass er z.b. Chrustjev oder Carl-Albert ist, werden ganz leicht verworfen, aber wir haben trotz vielen Versuchen die Hypothese dass er Napoleon ist, nicht verwerfen können haben. Nun müssen man indessen poängtieren dass die Statische Inferens nicht von die Acceptierung von Hypotesen sondern nur auf die Verwerfungen gebaut ist, aber wir können also nicht die Möglichkeit ausschliessen dass er eigentlich ein Napoleon ist.

Wir müssen indessen bezeugen dass dies nicht ein Beweis sondern nur ein Indizium ist.

Resumé en francais:

Le secteur publique - c'est moi.

English summary:

For he is a jolly good fellow.

Sarmandrag på svengelska:

You are a humbug, sir.

DR. HÖÖK ON LIBRARIES

G ö r a n A l b i n s s o n

Statistical thinking
will one day be as ne-
cessary for efficient
citizenship as the abi-
lity to read and write.
H.G. Wells

It is an old economic law that the demand curve must slope down-wards. More being consumed when the price falls. There is however one exception pointed out by Sir R. Giffen. He made the observation that a rise in the price of bread in some cases cause people consume more, and not less of it. This famous "Giffen paradox" was not completely solved until R.G.D. Allen and J.R. Hicks published their article "A Reconsideration of the Theory of Value".¹⁾ They regarded the phenomenon as a case where the negative income effect for an inferior good was strong enough to outweigh the substitution effect.

*

This paper is intended to solve another famous problem, viz. "Höök paradox"²⁾. Höök noted it for the first time in an autobiographical article "Why I Married a Librarian"³⁾. In 1960 he completed his work on the problem with the extensive study "Number of Libraries and Book Circulation. A Depressive Analysis"⁴⁾.

The statistical yearbook of Sweden furnished him with figures. In 1949 there were 7 640 libraries in Sweden and the total circula-

- 1) *Economica*, 1934. Important forerunners were W. Pareto (*Manuel d'économie politique*, 1909) and E. Slutsky (*"Sulla teoria del bilancio del consumatore"* i *Giornale degli Economisti*, 1915)
- 2) Unfortunately the space don't permit me to give the solution of the most famous of all economic problems: "Albinsson paradox". Some examples: the advertising for carpet sweepers had the effect of increasing the sale of even such remote substitutes as brooms and floor mops; the advertising for safety razors increased the sale of other razors and that for phonographs increased the sale of pianos.
- 3) *The Shelves*, 1953.
- 4) Small prints from IUI, 1960:4.

tion was 24 858 308. The corresponding figures for 1959 were 4 462 and 47 804 697. A regression analysis for the whole period gave a correlation coefficient of $-0,9937$. Höök immediately drew the conclusion: if you want people to read more, close the libraries! And being a vice president of the IUI he was able to put his theories into action. In order to stimulate the reading among the research fellows all the books in the library of the institute were within a few months sold out.

Höök's strong action in a typical Nicolin-spirit arose admiration from the whole country¹⁾. Even the union of the librarians had to accept the solid logical and empirical ground his action was built on. But it is my duty here to show that Höök and his fans were wrong. Truth must be superior to friendship.

Höök had fallen for the post hoc fallacy that if B follows A, then A has caused B. In this case neither of the chosen things had produced the other, but both were and are a product of some third factor. What is this factor?

The factor that Höök missed was the official policy to let the salaries of the librarians be determined by the circulation of the library in question. Libraries situated in remote parts of the country with a diminishing population got only small increases in their circulation. The librarians starved to death or changed occupation. Only libraries in expanding cities such as Lidingö were able to offer satisfying salaries for librarians. The right conclusion is therefore: if so many libraries had not been closed, there had been an even larger increase in circulation.

1) Höök himself denies any influence from the (S)anér-philosophy which was wide-spread at that time.

Statistical appendixPublic libraries and school libraries

<u>Year</u>	<u>Number of libraries</u>	<u>Total circulation</u>
1949	7 640	24 858 308
50	7 583	27 424 502
51	7 492	29 450 144
52	5 746	32 460 943
53	5 350	35 262 171
54	5 119	37 825 503
55	4 831	39 515 381
56	4 909	42 864 029
57	4 777	45 132 655
58	4 636	46 407 917
59	4 523	46 801 587
60	4 462	47 804 697

A HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT FROM ARISTOTLE TO OSTEN JOHANSSON¹⁾

R a g n a r B e n t z e l

Envishet bör alltid klandras
inte min men alla andras.

Uppländskt tänkespråk

Since the World War II all european research in economics was dominated by the group of economists working at The Industrial Institute of Economic and Social Research in Stockholm. This group called "The Dodde school of economics" included a lot of outstanding economists. Names as Sven Nilsson, Jan-Erik Dahlander, Ester Wennerholm and Ruth are well known to every child in the pre school age. The most prominent of these economists was, however, Erik Hook, a small, darkish, obstinate man.

Redan i sin lilla vagg
var han envis som en kvagga²⁾

Hook was born in 1920 under extremely lucky auspices. Heaven was shining and the stars were dancing around, delighted in the birth of the little boy. Jupiter was just in the sign of the steenbok, the twins were playing ping pong, Venus had passed the border of the public sector, Jungenfelt wasn't born yet and Kritz had went away for buying beer. This constellation meant the Hook should make a journey and go to IUI; he should further be a master of hambo but be conquered by Beckerman in table-tennis. Two dark and evil men should try to hurt him in the beginning of december 1962.

Skinka lilla blärna där
säg vem envisast i landet är³⁾

1) This is a preliminary report from a little study under work which is planned to be published in 1984 by Macmillan & Co, London and New York, 3259 pp.

2) Översättarens anm.

3) Sättarens anm.

Columbus discovered America and Newton the law of gravity. Erik Hook discovered the civil servant. In Dalecarlia you can still meet old people telling you how Hook already as a child caught sight of a civil servant just falling down from an apple-tree. "Dr Clerk, I presume" he said excited. It is well known the Hook later on was successful in producing an absolutely pure public servant (rate of salary A 23) in a laboratory experiment.

Studying civil servants Erik Hook reached in a natural way the research of scrap. During this time he succeeded in scrapping most things on his way, especially the library of the IUI. Since the day he married a librarian he hated books more than anything else. People who had met his wife could never understand this reaction.

På IUI blev Erik grånad
och mera envis varje månad¹⁾

In 1962 Hook wrote a little pamphlet called the expansion of the public sector.

Erik envis utav bara fasen
får nog, tror jag, snart nog vasen²⁾

Sjomensfattskaja Russiskaja. Krasnaja Svesda IUI istvestia. Kapitalista kopek njet pravda. Karl Marx, Lenin Erik Hook tovaritj Albinski stakhanov rubel. Vodka tjeka verst Nischni Novgorod. Omsk, Tomsk och Vladivostok. Lisbe thova kasanova. Skrot, skrutt sekteropublikutt.³⁾ Stalin sovjetsaja Lefortska-ja aja baja fyllekaja. Naja.

1) Undersättarens anm.

2) Anm.

3) As I don't know the adekvat russian expression for "ägare av bostadsrätt till en lagenhet i en fastighet tillhörig en bostadsrättsforening anknuten till ett allmannyttigt foretag", I have here made a transcription.

DEN OFFENTLIGA SEKTORNS EXPANSION I NY, FÖRKORTAD UPPLAGA

T a g e B e r g l u n d

Gammalt vin i nya
läglar.
Erik Höök (sid.96
i första upplagan)

Kapitel 1.

Jordbruket av i dag är inte vad det var år 1913.

Industrin av i dag är inte vad den var år 1913.

Handeln av i dag är inte vad den var år 1913.

Noga besett är det bara namnet, fingerblomman och öronmuslans form som inte förändrats.

Kapitel 2.

Det intressantaste med intresseprincipen är att väljarna i så ringa grad intresserar sig för den. De offentliga utgifterna räcker ändå väl till för att tillfredsställa deras preferenser för skatt.

Kapitel 3.

Den offentliga sektorn lämpar sig väl för ett konsumtions-teoretiskt betraktelsesätt. Så fort det är något man inte kan förklara kan man bara hänvisa till de där politikerna.

Kapitel 4.

Försvarskostnaderna berörs här inte dels därför att de lagt hinder i vägen, dels därför att de utgör en premie för en försäkring man helst inte vill skall utfalla.

Kapitel 5.

Om vi inte hade haft så många poliser skulle inte domstolarna och fångvården ha haft så mycket att göra.

Kapitel 6.

Den landhöjning som pågått sedan istiden kan beräknas ha höjt vår utbildningsnivå med närmare en meter under undersökningsperioden.

Kapitel 7.

De sjunkande fördelse- och dödlighetstalen har medfört att vår traditionella befolkningspyramid blivit allt mera rektangulär. Fortsätter det på det här viset står den snart upp och ner.

Kapitel 8.

Bättre en försäkringsmässig inkomstutjämnning under livstiden än en inkomstmässig livsutjämnning under försäkringstiden. Annorlunda uttryckt: Eftersom man inte, relativt sett, får det sämre på gamla dar bör man leva rullan medan man är ung.

Kapitel 9.

Konsumtionsvärdet av vägtjänsterna är svårt att bestämma. Om man emellertid justerar överkonsumtionen, sådan den återspeglas i rattfylleristatistiken, ned till straffbarhetsnivån för promilletalet kan man i viss mån kringgå denna svårighet.

Kapitel 10.

Att jordbruksprisregleringen är så skum beror delvis på att den ej belysts här.

Kapitel 11.

Den starka uppgången i antalet präster per kyrkobesökare som skett under undersökningsperioden kan - som en parallell till förhållandena i folkskolan - sägas innebära en strävan efter mindre och effektivare predikoenheter.

Kapitel 12.

Tar man hänsyn till resultaten av den offentliga verksamheten är det egentligen förvånande att man kunnat tillsätta överkvalifikationssakkunniga.

Kapitel 13.

De kommunala skrytbyggena passar så bra in i den ekonomiska teorien (enligt den veblenska versionen) att det inte gör så mycket om de förstör landskapsbilden.

Kapitel 14.

De jämförelser man kan göra med andra länder är ej helt jämförbara. Språket t.ex.

Kapitel 15.

För att kunna göra en ordentlig prognos måste vi ha en offentlig sektor som bättre lämpar sig för det ändamålet. Fast som det nu är får man förstås ge efter för lustan och lättsinnet.

BIBLIOTEKSVÄSENDETS STÄLLNING OCH BETYDELSE FÖR
DEN SAMHÄLLESEKONOMISKA FORSKNINGEN

G u s t a v E n d r é d i

Though this be mad-
ness, yet there is
method in it.

W. Shakespeare

Denna festskrift hade redan från sin början till uppgift att belysa enbart de viktigaste dragen av Erik Hööks mångsidiga verksamhet vid IUI. Denna begränsning underlättade emellertid inte redaktörens arbete eftersom - som vi alla vet - festföremålet enbart gjort viktiga och väsentliga ting.

Mot denna bakgrund hade det varit en allvarlig brist hos denna skrift om inte några få ord hade sagts om Erik Hööks lysande insatser på ett område som berör oss alla. Ja, mina kära läsare, Ni anar rätt, det gäller bortrationaliseringen av biblioteket. Jag får hastigt tillägga, att denna insats inte enhälligt har uppskattats. Inte alla av oss hade förmågan att genomskåda räckvidden och framsyntheten i det Höökska initiativet. Det har t.o.m. funnits vissa förfallna individer som inte skämdes för att kritisera honom. Den ena vågade påstå att festföremålet smugglade över våra värdefulla böcker under bordet till ett avlägset bibliotek som - enligt uppgift - enbart kunde annalkas från arbetsrummen via besvärliga korridorer och dörrar. Det gjorde inte heller saken bättre, att en av dessa dörrar står låst på lördagar och söndagar. Alltså precis de dagar institutets personal av gammal tradition vill släcka sin törst vid vetenskapens läskande källa. Blir man inte rörd när man tänker sig, hur institutets halva personal under högmässotid med knytnävar försöker slå sönder bibliotekets låsta dörr? Och det bara för att kunna kasta ett öga på "Skrothandelns betydelse"? ?

Andra element beskyllde Erik Höök för att han gav bort tidskrifter. Årgångar som har omsorgsfullt samlats sedan tidernas begynnelse.

Kan det tänkas om en person som Erik Höök att han gjort sig skyldig till ett sådant slöseri? Nej, mina kära läsare, ingalunda. "Kritiken" är helt ovärdig personen i fråga. Eller kan Ni tänka er att han har förbisett litteraturbehovet hos dem som hellre bryter Guds 4:e budord än missar värdefull arbetstid?¹⁾

Men hur skall hans beteende förklaras? Orsaken skymtade då och då fram redan under diskussionens gång, men ännu har ingen givit en mera preciserad formulering av motivet. Det var Erik Hööks undermedvetna jag som föranledde honom att vidtaga de omdiskuterade åtgärderna, och därför kunde han inte själv förklara varför han gjorde som han gjorde.

Jag skall nu försöka tränga igenom problemet med den hängivelse som det kräver. Såsom fallet ofta är med till synes invecklade ting, är förklaringen förbluffande enkel. Var och en kan övertyga sig om - var så god mina kära läsare - att samtliga dessa böcker och tidskrifter uppvisar en påfallande - dock ofta försummad - likhet. Slår man upp dessa publikationer, så finner man att alla innehåller ett 40-tal tecken som upprepas i till synes oregelbunden följd. Förekomsten av följande små figurer (även kallade: bokstäver, siffror och tecken) har observerats:

q a 2 w s x + 3 d e § r = 4 f c % 5 g 6 b & 7 - y h n 8 ∑ j ∫ k
i 9 o u 6 å l " ä ö √ z _ .

Vet man detta, så inser man lätt, att det är helt överflödigt att samla på sådana bokstavs- siffer- och tecken-kollektioner i form av böcker och tidskrifter, som i bästa fall skiljer sig från varandra däri, att den ena upprepar dessa små figurer i en annan följd än vad den andra gör. Han preciserade aldrig upptäckten, men rent instinktivt förstod han att något bibliotek inte längre behövs.

Men fr.o.m. nu förfogar vi ju själva också över denna figurapparat. Fördelen med den är att man själv får kombinera dem efter eget behov. Den nya sällskapsleken kan börja: plugga in alla dessa små figurer och sedan gäller det bara att hitta på en lämplig ordningsföljd. Är man tillräckligt envis och fortsätter med leken upp

1) Se 2 Mosebok 20:8

till 500 á 600 sidor kan man även lyckas med att bli filosofie doktor.

Det är alltså lekfullheten, homo ludensen, i Erik Hööks undermedvetna som bör tackas för upptäckten. Jag är övertygad om att det ovan sagda ger en fullt acceptabel förklaring på hans förfaringssätt med biblioteket.

Upptäckten öppnar hittills okända vyer. Man vet ju själv att man inom ekonomin fortfarande använder hantverksmässiga - för att inte säga medeltida - arbetsmetoder. Det lär finnas bevis på att några skriver analyser för hand och man har ännu inte kunnat helt eliminera manuella räknearbeten med penna och papper. Vi vet vidare att datamaskinernas möjligheter ej är helt uttömda. Nu kan man emellertid rationalisera arbetet. Tänk om man skulle mata in alla ovan observerade bokstäver, siffror och tecken i en datamaskin, som skulle, låt oss äga med en begränsning på tjugo sidor, skriva ut alla tänkbara kombinationer. Hur enkelt det skulle bli att göra ekonomiska analyser! En snabbundersökning av metodens användbarhet har givit vid handen, att sannolikheten för att en förstklassig ekonomisk analys skulle spottas fram av maskinen är påfallande hög:

$$P_{I:ma} = \frac{10^{-28}}{10^{41}} .$$

Det kan visserligen tänkas att gammalmodigt folk som alltid är rädda för innovationer har motsatt åsikt men de ger därmed bara ett bevis på sin trångsynthet. Vi kan inte ana hur många ekonomiska rapporter av sämre kvalitet vi skulle få ut helt gratis som metodens biprodukt. Det går väl alltid att sälja dem till facktidsskrifter, banker m.m. Och ändå har vi hittills bara talat om ekonomiska ämnen. Metoden revolutionerar ju alla skriverier. Tidsödande författarskap kommer att försvinna i alla ämnen och man får icke heller underskatta skönlitterära verk som framställs av datamaskinens elektroner. Tänk hur skönt det skall bli att läsa noveller i BLM med kvadratrötter i.

Men vart och ett arbetsområde kan ju begränsa sin intresse-
sfär och avstå från biprodukterna. Det gäller då att använda vissa
fasta bokstavskombinationer som ger viss särprägel och egen charm
åt de enskilda områdena. För finansdepartementets verksamhetsfält,
dit Erik Höök nu till vår beklagelse avtågar, har vi gjort upp någ-
ra förslag på dessa "baskombinationer" som han - och det är min
fasta övertygelse - med fördel kan använda:

allmän varuskatt	revidera
avmattnings	räkneexempel
balans	sänkning (tull)
bedömning	skatteunderlag
budgetunderskott	totalbalansering
dämpad	uppbörd
höjning (skatt)	åtstramning
inflationsrisk	
kumulativ effekt	

vidtagna stimulansåtgärder resulterade...
motverka inflationstendenser
statsbudgetens förstärkning kräver....
markerad överkonjunktur
målsättningar i riskzonen
skärpt överörlighet
splittring i konjunkturen
uppjustering av statsutgifterna
likviditetsindragning
statsfinansiell belastning
time-lag
betryggande beredskap

ERIK HÖÖK SOM FÖRFATTARE I

L a r s K r i t z

It wasn't what Christopher Robin expected, and the more he looked at it, the more he thought what a Brave and Clever Bear Pooh was, and the more Christopher Robin thought this, the more Pooh looked modestly down his nose and tried to pretend he wasn't.

A.A. Milne

Erik Hööks författarskap började mycket trevande och osäkert. Den uppsats, som ingick i *Industriproblem* 1950, vågade han inte ens stå ensam för, utan för säkerhets skull fanns Jonas Nordenson angiven som medförfattare.

Men Erik Höök kom snart att visa andra takter. Redan 1952 svarade han ensam för 193 sidor (*Befolkning och arbetskraftsförsörjning*) och året därpå publicerade han 114 sidor (*Tjänstemännen och den industriella omvandlingen*). Under åren 1954-61 verkade Erik Höök närmast i det fördolda och han åstadkom själv inte mer än totalt 140 sidor. Dessa år kan karakteriseras som hans *Sturm- und Drang-period*¹⁾. Motivkretsen i författarskapet växlade. Erik Höök gav sig in på samhällets bakgårdar såsom i skriften om skrot-handeln; han sökte sig också utomlands och greps av nationaliseringen i England. Men snart var han tillbaka på svensk botten igen. Dock kunde han inte glömma den underbara engelska pubmiljön och öl-drickandet. Han beslutade sig för ett vetenskapligt studium av ölet och fann att man i tysk litteratur skrivit en hel del därom. Erik Höök läste om "Öl" och tänkte att detta måste behandlas i svensk litteratur. Som tur var uppmärksammade Jan Gillberg hans belägenhet, ryckte in snabbt och upplyste Erik Höök om de språkliga fallgroparna. Nu hade dock så mycket gjorts redan att man i alla

1) Bör ej förväxlas med hans *Playboy-period*. Den kom betydligt senare.

fall beslöt att publicera resultaten av forskningarna, och detta skedde 1958 i skriften Oljan i svensk ekonomi.

Det är första gången som verkligheten bakom denna skrifts tillkomst avslöjas, och jag gör det därför att jag tror det är nödvändigt att bakgrunden blir känd för att rätt kunna förstå Erik Hööks fortsatta författarskap. Uppsatsen Välfärdsstat eller välståndsstatis (1960) hade ett filosofiskt motiv och hade knappast tillkommit, om inte det vore så att ölet får efterverkningar.

Det torde inte råda någon tvekan om att den offentliga sektorns expansion är Erik Hööks hittills tyngst vägande arbete (572 sidor!)¹⁾. Det är en enorm utveckling, som författaren undergått sedan down-perioden i mitten på 1950-talet, då han klarade av skrothandeln på 8 sidor.

Erik Hööks författarskap har alltid präglats av en stark känsla för medmänniskorna. Detta kommer särskilt till uttryck i Den offentliga sektorns expansion, där "vi-formen" genomgående följs och där det så ofta talas om "vår undersökning". I ett av manuskripten, som jag för denna uppsats forskat i, kunde jag på en sida räkna till inte mindre än 12 "vi" på 10 rader²⁾.

Detta sätt att identifiera sig med läsaren skiljer sig markant från Jan Wallanders skrivsätt. I Wallanders arbeten finner man i stället att "det förefaller naturligt att, etc." eller "det är naturligt att tänka sig att, etc.". Ragnar Bentzels uttryck "då vi ju nu" synes ha haft större inflytande på Erik Hööks författarskap än Wallanders rousseauska syn på verkligheten. Erfarenheterna från de tidigare "ölstudierna" återspeglas också i Erik Hööks favorituttryck, att något är "tillfyllest".

Det går knappast att återfinna någon röd tråd i Den offentliga sektorns expansion. Man finner snarare såväl blå-gult Hjalmarsson-silke som melerat Ohlin-grått, som tar upp alla spektrums färger. Inslag finns också av garnändar med diffust Hedlund-grönt.

1) Jämför Havamal: "Ingen vet att intet Du vet, blott Du ej talar för mycket".

2) ICA-Kuriren har i en recension den 23/11 1962 framkastat tanken att Höök med detta skrivsätt velat göra reklam för en viss tidning. Sådana ogrundade påståenden måste bestämt avvisas.

Denna färgprakt står i god överensstämmelse med Erik Hööks dokumenterade intresse för blommor.

Den offentliga sektorns expansion innehåller många skarpsynta iakttagelser och analyser. Vi får exempelvis veta att

"även om t.ex. bröd och polistjänster tillgodoser individuella behov är det ovedersägligt att dessa behov täcks på olika sätt (sid. 54).¹⁾

Om brandförsvaret sägs att

"Vattenledningar och brandposter är ingen direkt ny företeelse under undersökningsperioden, men någon större betydelse i släckningssammanhang fick de inte förrän ett stycke in på 1900-talet" (sid. 322).

Man undrar här bara vad brandposterna användes till före 1900-talet. Vad gäller produktivitetsutvecklingen sägs bl.a. följande:

"Helt osannolikt är det inte att skrivmaskinen²⁾ och telefonen är de enstaka företeelser som betytt mest för produktivitetsutvecklingen inom den offentliga sektorn" (sid. 129).

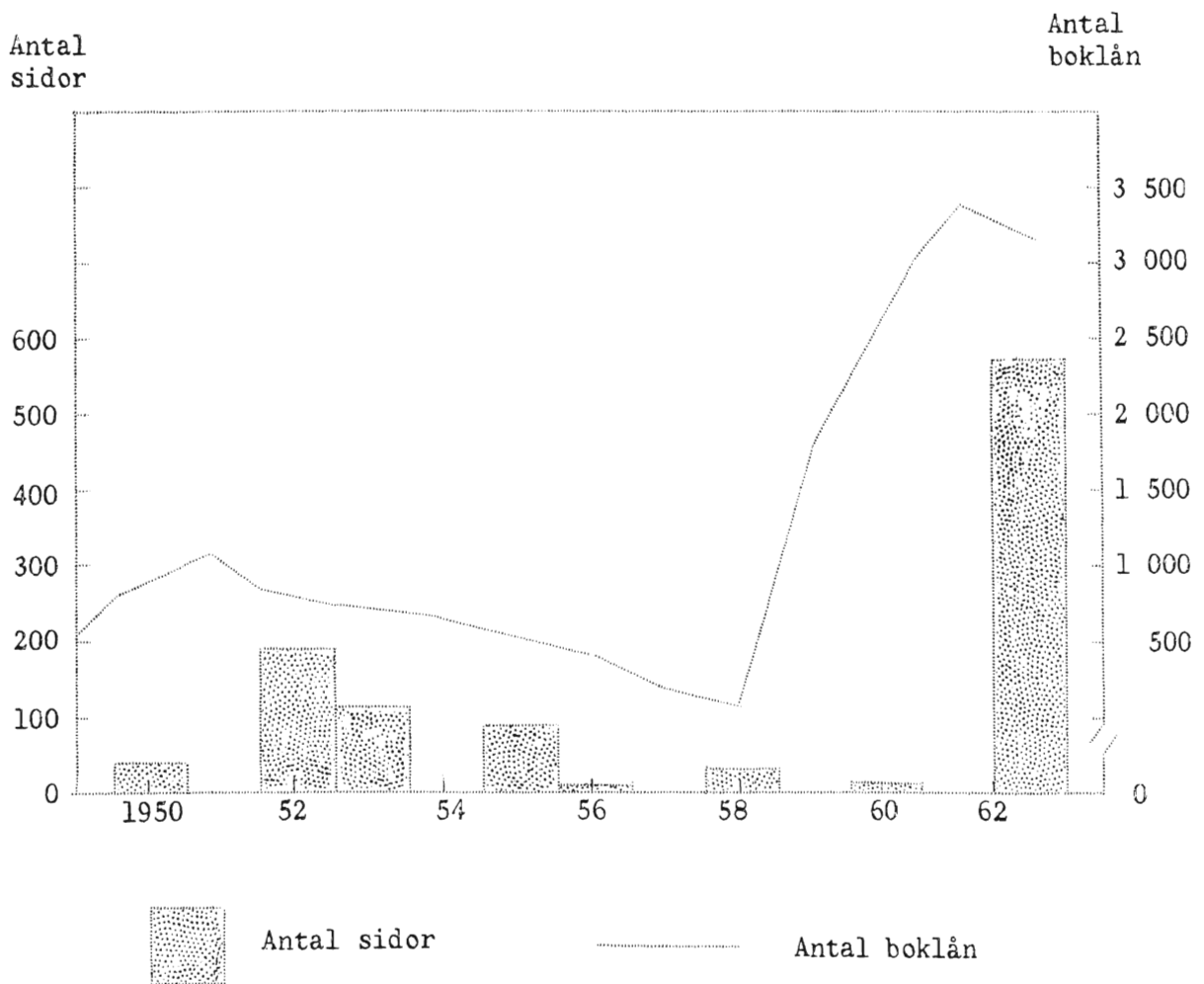
Eftersom Höök senare antyder att undervisningsväsendet haft låg produktivitetsutveckling, finns det väl bara en slutsats att dra: fler telefoner till professorernas skrivbord! Vi förstår nu bättre varför näringslivets direktörer har minst tre telefoner på sina skrivbord. Det befördrar företagets produktivitet. Men varför är de ändå alltid oanträffbara? Det borde IUI forska närmare i.

Som en sammanfattande bild av Erik Hööks publicistiska verksamhet inom IUI återges nedanstående diagram. Staplarnas höjd anger här det antal sidor, som Höök publicerat resp. år. I diagrammet har även en kurva lagts in, vilken åskådliggör antalet boklån ur vetenskapliga bibliotek i Stockholm. Som vi ser av diagrammet visar kurvan ganska god samvariation med Hööks produktion. En viss tidsmässig eftersläpning råder dock för topparna i antalet publicerade sidor och topparna i utlåningen.

1) Det djärva påståendet synes ha nära släktskap med stilen på vanliga cp-uttalanden i politiska debatter. Man kan här spåra bankoutskottets inverkan på Hööks författarskap.

2) Hur Höök kunnat räkna ut detta utan att se i Facit är svårt att förstå.

Av Erik Höök publicerat antal sidor samt antalet boklån
i vetenskapliga bibliotek i Stockholm åren 194 -62



Kurvan har inte medtagits här för att på något sätt antyda att Höök i sina publicerade arbeten bedrivit kompilativ verksamhet.¹⁾ Avsikten har i stället varit att åskådliggöra hur väl Erik Höök i praktiken tillämpat sina teorier rörande behovet av ett bibliotek inom IUI. Diagrammet kanske också kan sägas ge belägg för Hööks tes att efterfrågan på offentliga tjänster är komplementär till privat efterfrågan. Man kan här inte heller bortse från den s.k. överflyttningseffekten.

Summary in English

"Is that the end of the story?" asked Cristopher Robin.

"That's the end of that one. There are others".

1) Jämför: "Metodisk har jeg intetlaert,
men jeg har tenkt og spekulert,
og lest meg til en del av hvert."
(ur Ibsens Peer Gynt)

ERIK HÖÖK SOM FÖRFATTARE II

L a r s N a b s e t h

Ingen ända är uppå
det myckna bokskri-
vandet.

Predikaren 12:12

Höök kan anses som en typisk representant för de s.k. fyratiotalisterna. Han började sålunda att skriva böcker redan på 40-talet. Med hänsyn till att detta tog viss tid kom emellertid hans första succéroman "Befolkningsutveckling och arbetskraftsförsörjning" att publiceras först under 50-talet. Ytterligare böcker följde under detta årtionde, varför Höök även kan sägas uppvisa många drag som är gemensamma för femtiotalisterna. Detta visar på det mångskiftande och vittomspännande i Hööks skönlitterära författarskap. Den första romanen hade till skillnad från de följande en mycket fast komposition och blev därigenom mycket tungt vägande.

De båda följande romanerna "Tjänstemännen och den industriella omvandlingen" samt "Nationaliseringen i England" var till sin uppbyggnad betydligt lösare i köttet. Denna sida, den köttsliga alltså, har överhuvud taget alltid varit ett framträdande drag i Hööks författarskap. Redan i inledningsromanen ger han en inträngande beskrivning av hur befolkningsökningen går till inom olika samhällsklasser. Han framhåller också i ett specialavsnitt betydelsen för fruktsamheten och äktenskapets varaktighet av om den manliga parten gifter sig före eller efter sin födelsedag. (Vid utformningen av detta djuppsykologiska avsnitt har Höök inte haft någon hjälp av den i våra dagar inte heller alldeles okände författaren Ragnar Bentzel.) Höök har i sin första roman framför allt skildrat jordbruksbefolkningens äktenskaps- och fruktsamhetsförhållanden. Detta arbete har härigenom blivit en värdig länk i raden av betydande svenska bonderomaner.

I nästa bok är det den svenske industritjänstemannen, som är föremålet för Hööks intresse. Han ger här övertygande förklaringar

till denna figurs ökade betydelse i det svenska samhällslivet. Hööks intuitivt funna förklaringar går väl i linje med dem som den numera så berömde dr. Parkinson långt senare presenterar i vetenskapliga studier. För Höök är ökningen av antalet "white collar workers" helt en funktion av den snabba tekniska utvecklingen. Det är nylonskjortans framträngande som varit den avgörande faktorn i den ökade tjänstemannaseringen.

I det därpå följande arbetet har handlingen förbytts till ett krigstrött England. Det är kolets och stålets England vi möter. Det är kulen höst. Minnena sveper in. Det blir allt mörkare. Så småningom ser man ingenting. Som tur är lysas emellertid framställningen på slutet upp av ett par helt vita sidor. Dessa borde dock kanske ha funnits något tidigare i framställningen.

I sin sist publicerade stora roman är det ämbetsmannen Höök sökt att skildra. Man märker tydligt med vilken kärlek och inlevelse författaren närmat sig denne plikttrogne, godhjärtade och fiskale gestalt. Inte minst lysande är skildringen av polismästarens väg från enskild till allmän polis. Man undrar om Höök vid sin skildring av ämbetsmannens liv under olika förhållanden skapat en lika varaktig figur i vår litteratur som Ivar-Los statare eller Engströms koling.

Genom sin senaste roman har Höök tagit ett stort steg mot att förverkliga den treenighet, den blandning av jord, himmel och hav, som utmärker de stora författarna. Jorden har skildrats i den första bonderomanen. Himmelen har Höök beaktat i sina inträngande studier av hur länge vi kan tänkas befinna oss i livet. Havet har kanske hittills inte fått så framträdande plats i Hööks författarskap. I sin sista roman närmar han sig dock detta ämnesområde vid skildringen av lotsarnas liv. Men här rör han sig fortfarande bara bland kobbar och skär. Vi väntar nu med spänning på den riktigt stora sjöromanen.

NÄRINGSLIVETS PÅ LIDINGÖ PROBLEM

L e n n a r t F r i d é n

Tag avsked i tid, Ej
 skall man stanna hos
 samma gästvän jämnt,
 En kär blir led, om för
 länge han dröjer under
 en annans tak.

Havamal

Efter 14 års tjänst vid IUI skall nu Erik Höök övergå till en verksamhet av mera långsiktig karaktär. Jag tänker här inte uppehålla mig vid alla de problem, som hans kommande verksamhetsfält omfattar. Istället skall jag behandla regionalplaneringen, ett område som på ett flagrant sätt försumrats av de hittillsvarande svenska långtidsutredningarna¹⁾.

Vi har här i landet två regioner, som under industrialismens tid blivit klart missgynnade. Dessa två så kallade u-regioner är Östergötland och Lidingö. Eftersom Östergötland redan fått sitt skyddshelgon (Sankte Per) torde regionplaneringens största problem komma att bli Lidingö.

Först några ord om Lidingös prekära situation. Näringslivet domineras av två stora industriföretag, vilka för dagen brottas med enorma svårigheter.

Det klassiska Lidingöföretaget AGA har under senare år företett stagnationstendenser. Huvudtillverkningen - fyrar - visade sig ganska snart helt oräntabel. Höök har själv på ett förtjänstfullt sätt visat hur produktiviteten inom den offentliga sektorn ökade tack vare fyrinköpen; allt större och bättre fatyg hittade fram till svenska hamnar. Detta i och för sig glädjande fenomen får dock inte undanskymma det faktum, att det endast var den offentliga sektorn, som kom i åtnjutande av produktivitetsvinsterna.

1) Jfr Karl G. Jungenfelts anförande inför SNS-grupperna i bl.a., Stockholm, Uppsala, Upplands-Väsby, Linköping och Slaka.

Produktivitetensvinsten inom AGA minskade givetvis i motsvarande utsträckning med påföljd att fyrtillverkningen lades ned. Man övergick i stället till att producera TV-apparater. Därvid utgick företaget från IUI:s första TV-prognos och kom sålunda efter några år helt på efterkälken.

Det andra stora Lidingöföretaget utgöres av den något yngre pommes frites-industrin. Dess framtid är mycket oviss på grund av den på senare tid allt intensivare klasskampen på Lidingö¹⁾ - för övrigt ett gott exempel på utvecklingens eftersläpning i u-regionerna.

Som gammal Lidingöbo har Erik Höök sysslat mycket med öns problem. Jag skall här kortfattat redogöra för ett av Höök skisserat 4-punktsprogram för öns utveckling. Höök presenterade själv programmet (som vanligt med en cigarrett dinglande i ena mungipan) i höstas inför föreningen Arga Unga Lidingöekonomer.

1. När det gäller pommes frites-industrins framtid har Höök framlagt ett förslag, som på ett genialt sätt löser industrins problem samtidigt som det tillgodoser det berättigade kommunala skrytbyggarentresset. Pommes frites-ståndet bör sålunda flyttas till Lidingö centrum och där uppföras som en 14 våningar hög (helst pommes frites-formad) fabrik. Denna byggnad skulle nattetid fasadbelysas och därigenom utgöra en attraktiv symbol för det nya framåtsträvande Lidingö. Genom att flytta fabriken till centrum undviker man kontakten med de högre samhällsskikten.

2. AGA-krisen har Höök tänkt sig lösa på följande sätt: Den ekonomiska forskningen har på senare tid kommit underfund med att många svenska industriföretag saknar en styråra²⁾. Inför de vidgade marknadsperspektiven etc.etc. måste det rimligtvis te sig lösnande att satsa på tillverkning av styråror. Höök föreslår därför att AGA tar upp tillverkning av sådana produkter.

1) Jfr Greve Mörner, Thore Ehrling o. Co.: On the social consequences of the allocation of the pommes frites industry. (Lidingö Economic Studies nr 37).

2) Jfr Marcus Albinssons föredrag inför Föreningen 50-åriga Revisorer, nov. 1962.

3. Vad gäller övriga delar av näringslivet har Höök tagit fasta på IUI:s intensiva forskningar rörande samarbetet jordbruk-industri. Det glödande intresse institutets chef och hans medarbetare ägnat detta problemkomplex har inspirerat Höök till följande skiss: Margarinfabriken på Lidingö inställer driften under eftermiddagarna så att arbetarna beredas tillfälle att gå hem och mjölka sina getter och kärna sitt smör. En förutsättning härvidlag är att man har tillräckligt många, små och orationella jordbruksenheter. Detta skulle enligt Höök uppnås genom en utbyggnad av nuvarande subventionssystem. Särskilt varmt talar Höök för subventionerna till de mycket små småbruken, så kallade radhus och villor.

4. Höök presenterar slutligen en mindre provkarta på företagsvänliga åtgärder. Han påpekar bl.a. att en verkligt kraftig sänkning av hundskatten skulle få en uppenbart stimulerande effekt. För att hindra flykten till storstaden föreslår Höök att broavgiften återinföres vid färd från Lidingö. Till sist framhåller Höök det lämpliga i att vissa statliga departement flyttas till Lidingö. Början bör göras med finansdepartementet.

A NOTE ON INTERDEPENDENCE OF TRAVELLING TIME IN AN ORGANIZATION

B e n g t H ö g l u n d

It is not difficult to be a conservative because one's opinions have already been empirically tested. And it is easy to be a radical, because one's opinions have not yet been empirically tested.

G. Lindborg

For any person and any organization there is a problem of travelling time. Although this problem is rather simple when it is considered in relation to a single person, it is by no means so for an organization. This is due to the fact that within any organization there exists a complicated net-work of interdependence between its members.¹⁾

The travelling time is in general not the same for all members of an organization. Since, however, it is closely related to the residence of a person we could get a good picture of the travelling time by classifying the members on the basis of their residence. This has been done for the members of IUI, and as a result we get the following residence-matrix:²⁾

	CS	SS	NS
A-E	2	3	4
F-L	4	2	2
M-Ö	5	2	1

1) For an introductory study see N.C. Parkinson: How to get 1 000 white collar people do the work of 200, Bangkok 1952.

2) The classification basis of the rows is the first letter of the family name; of the columns the geographical areas Central Stockholm (CS), Southern Suburbs (SS) and Northern Suburbs (NS).

Assuming that the average working time per day is 7 hours we can transform this matrix into the working-time-matrix (WT-matrix):

	CS	SS	NS
A-E	14	21	28
F-L	28	14	14
M-Ö	35	14	7

We want to know, however, the total-time-matrix (TT-matrix), and to get this we have to find out the average travelling-time of the classes. By doing this we must keep in mind that the travelling time to the work (morning-travelling-time, MTT) not necessarily is equal to the travelling time back home (evening-travelling-time, ETT). Using ETT for CS as time-unit we get the following values:

	CS	SS	NS
ETT	1	2	3
MTT	0,2	3	2,7

It is interesting to note that the suggestion above that ETT and MTT are not necessarily equal is confirmed by the figures. Although this is a very important observation we do not want to explore the problem further here¹⁾.

Combining the values of ETT and MTT with the residence-matrix it is easy to compute the actual travelling time for IUI. The result is given in the total-time-matrix (TT-matrix)²⁾ where the computed figures are combined with the earlier WT-matrix:

	CS	SS	NS	ETT	Total
A-E	14	21	28	20	83
F-L	28	14	14	14	70
M-Ö	35	14	7	12	68
MTT	6	21	19		46
Total	83	70	68	46	

- 1) The analysis of the interesting case when the values are equal is left to the reader.
- 2) As a reader might have observed every number in the North-Western three order-in-square-matrix is a multiple of seven. Whether this is due to chance or follows a general law is difficult to say. The observation opens a fruitful field for further research. See Ruth Ellerstad's essay in this party-book.

This matrix shows some interesting features. Every row total is equal to the corresponding column total. This is valid also for the row MTT and column ETT, meaning that the total time spent on travelling to the work is equal to the total time spent on travelling from the work. This is, of course, very interesting since the average values of ETT and MTT are not equal. It is due to the character of the interdependence within the organization.¹⁾

The relations inherent in the organization can be stated in the following way

$$83 - 14 - 21 - 28 = 20$$

$$70 - 28 - 14 - 14 = 14$$

$$68 - 35 - 14 - 7 = 68$$

This system expresses the obvious fact that the total time used for work and for evening travelling minus the time used for work equals the evening travelling time. We can state this in a more general way. Let x_1 be the total time spent and y_1 the total time spent on home-travelling. Noting further that 14 equals $0,17 \times 83$, 21 equals $0,30 \times 70$ and that 83 and 70 is named x_1 and x_2 and so on we get the following general expression:²⁾

$$x_1 - 0,17x_1 - 0,30x_2 - 0,41x_3 = y_1$$

$$x_2 - 0,34x_1 - 0,20x_2 - 0,21x_3 = y_2$$

$$x_3 - 0,42x_1 - 0,20x_2 - 0,10x_3 = y_3$$

-
- 1) Our results differ to some extent from prof. Parkinson's but this seems to be mainly due to the fact, that he studied a governmental organization, viz. the Ministry of Finance.
- 2) The numbers 0,17 and 0,30 are computed from the TT-matrix through dividing every number in the first three columns with the total for the columns. We get the following unit-input-matrix:

0,17	0,30	0,41
0,34	0,20	0,21
0,42	0,20	0,10
0,07	0,30	0,28

We have three equations in six variables. Stated in this form the equations give the values of the y_i (evening-travelling time) that correspond to given values of the x_i (total-time).

Since the determinant does not vanish we can solve the system, and the solution is:

$$\begin{aligned}x_1 &= 2,43 y_1 + 1,26 y_2 + 1,40 y_3 \\x_2 &= 1,41 y_1 + 2,06 y_2 + 1,12 y_3 \\x_3 &= 1,45 y_1 + 1,05 y_2 + 1,93 y_3\end{aligned}$$

We here have an expression which directly gives us the value of each one of the three x_i corresponding to given values of the three y_i . In organizational terms this means that equations state how long total-time that is necessary for a given home-travelling time of a class or a member. Take for instance the evening-travelling time of the class F-L. For one unit evening-travelling time of this class, people living in CS have to work and travel 1,26 time-units, people living in SS 2,06 time-units, and people living in NS 1,05 units. More specifically this means that for every time-unit doctor Höök uses to come home in the evening we all have to work 4,37 time-units.

It is interesting to combine this result with values for morning-travelling time. The unit-input-matrix in foot-note 1) page 56 gives the necessary coefficients. Combining these coefficients with the just mentioned values for the necessary total-time we get the result that in order to let doctor Höök travel one time-unit in the evening people in CS have to travel 0,09 time-units in the morning, people in SS 0,62 time-units in the morning and people in NS 0,29 time-units in the morning. The sum of these values obviously is one time-unit. This gives an illustration of the true connection between the travelling time in the morning and in the evening. It should now be obvious that the one is nothing else but the imputed value of the other.

We end this note with a reference to an important welfare aspect of the problem. The discussion has made it obvious that people showing a higher average ETT than MTT, as is the case for people in CS and to a lesser degree for people in NS, in effect forces a high imputed morning travelling time to other members of the organization.

BIDRAG TILL TEORIN FÖR DEN OPTIMALA DOKTORSAVHANDLINGEN

K a r l J u n g e n f e l t och Ö s t e n J o h a n s s o n

Mångtusen docenter vandra
 på Upplands ödsliga slätt.
 Där äta de upp varandra
 och ingen av dem blir mätt.

P. Wikner

Författaren till en avhandling antages sträva efter att få så högt betyg som möjligt. Betyget utgör som bekant en kompromiss mellan ledamöternas i betygsnämnden uppfattning om avhandlingens kvalitet och styrkan i opponentens argumentering om motsatsen. Betecknar vi nu betyget $B^1)$, betygsnämndens värdering med N och opponentens nedvärdering av avhandlingen med $O^2)$, så erhålles alltså:

$$(1) \quad B = B(N, O);$$

$$\text{där } \frac{\partial B}{\partial N} > 0 \quad \text{och} \quad \frac{\partial B}{\partial O} < 0 \quad 2a)$$

Betygsnämndens värdering, N , beror på avhandlingens sidantal, ϑ , antalet matematiska formler, φ , och antalet fotnötter, μ . Opponentens nedvärderande insats bestämmes av samma variabler, fast omvänt. Vi har alltså:

$$(2) \quad N = N(\vartheta, \varphi, \mu);$$

$$(3) \quad O = O(\vartheta, \varphi, \mu);$$

$$\text{där } \frac{\partial N}{\partial \vartheta} < 0, \quad \frac{\partial N}{\partial \varphi} > 0, \quad \frac{\partial N}{\partial \mu} > 0 \quad 3)$$

$$\frac{\partial O}{\partial \vartheta} < 0, \quad \frac{\partial O}{\partial \varphi} < 0, \quad \frac{\partial O}{\partial \mu} < 0$$

- 1) B betecknar således ej B , utan är en variabel som ev. även kan anta andra värden.
- 2) Vi har här tvingats arbeta med kardinala värdeindex, vilket är en uppenbar svaghet.
- 2a) Det smartaste greppet är naturligtvis att åstadkomma en omkastning av det sista olikhetstecknet, dvs. så att $\frac{\partial B}{\partial O} > 0$. Detta kan göras på flera sätt. Det säkraste är dock att tacka opponenten i förordet. Lyckas författaren med detta existerar inget maximum, utan betyget växer över alla gränser.
- 3) Det bör observeras att derivatan $\frac{\partial N}{\partial \mu}$ blir större ju oftare fotnötterna innehåller hänvisningar till arbeten av betygsnämndens ledamöter.

Emellertid är antalet sidor beroende av antalet fotnötter och formler. Det inses lätt att antalet sidor i en avhandling är en linjär funktion av dessa storheter, varför vi får:

$$(4) \quad \mathcal{L} = a \cdot \mathcal{F} + b \cdot \mathcal{L} + C;$$

där a , b och C är konstanter¹⁾.

Författaren söker alltså maximera funktionen (1) under bivillkoret (4). Detta innebär maximering av funktionen

$$(5) \quad \mathcal{L} = B(N, O) - \lambda (\mathcal{L} - a \mathcal{F} - b \mathcal{L} - C);$$

där λ är en Lagrange-multiplikator. Vi får då följande förstahandsvillkor för maximeringen:

$$(6) \quad \begin{cases} \frac{\partial \mathcal{L}}{\partial \mathcal{S}} = \frac{\partial B}{\partial N} \cdot \frac{\partial N}{\partial \mathcal{S}} + \frac{\partial B}{\partial O} \cdot \frac{\partial O}{\partial \mathcal{S}} - \lambda = 0 \\ \frac{\partial \mathcal{L}}{\partial \mathcal{F}} = \frac{\partial B}{\partial N} \cdot \frac{\partial N}{\partial \mathcal{F}} + \frac{\partial B}{\partial O} \cdot \frac{\partial O}{\partial \mathcal{F}} + a \cdot \lambda = 0 \\ \frac{\partial \mathcal{L}}{\partial \mathcal{L}} = \frac{\partial B}{\partial N} \cdot \frac{\partial N}{\partial \mathcal{L}} + \frac{\partial B}{\partial O} \cdot \frac{\partial O}{\partial \mathcal{L}} + b \cdot \lambda = 0 \\ \frac{\partial \mathcal{L}}{\partial \lambda} = \mathcal{L} - a \cdot \mathcal{F} - b \cdot \mathcal{L} - C = 0 \end{cases}$$

Härur erhålles bl.a.:

$$(7) \quad \frac{\frac{\partial B}{\partial N} \cdot \frac{\partial N}{\partial \mathcal{L}} + \frac{\partial B}{\partial O} \cdot \frac{\partial O}{\partial \mathcal{L}}}{\frac{\partial B}{\partial N} \cdot \frac{\partial N}{\partial \mathcal{S}} + \frac{\partial B}{\partial O} \cdot \frac{\partial O}{\partial \mathcal{S}}} = -b$$

Av detta framgår att vid given insats av opponenter kommer betygsnämndens gränsuppskattning av en ökning i sidantalet att bli positiv om den medför en ökning av antalet fotnötter med hänvisning till arbeten av ledamöterna. Det bör vidare observeras att i denna realistiska modell kommer C - författarens egna vetenskapliga bidrag - ej att påverka betyget.

Löses ekvationssystemet (6) ovan med de funktionsformer och

1) C betecknar den text som ej behöver beläggas med fotnötter, dvs. författarens egna vetenskapliga bidrag.

parametervärden, som erhålles vid en vetenskaplig analys av den akademiska miljön, finner man att den optimala avhandlingen bör omfatta 568 sidor och innehålla 282 fotnötter samt 5 matematiska formler¹⁾.

Vi vill slutligen påpeka att vi här inte tagit hänsyn till andrahandsvillkoren. Den erhållna lösningen kan därför vara en mini-punkt. Vi överlämnar detta problem till presumtiva avhandlingsförfattare att avgöras på egen ansvar.

1) Det bör framhållas att vid den statistiska analys av svenska doktorsavhandlingar (framlagda före 1/12-62) som ligger till grund för ovanstående lösning, erhöles ett värde på C som ej var signifikant skiljt från noll.

ÄR BOLLEN RUND?

- en samhällsvetares syn på bollsparkning -

L a r s L i d é n

Mitt testamente till de
kommande: nyttja mig, och
när jag blivit onyttjbar:
sparka mig undan.
Elmer Diktonius

Frans G. Bengtsson skildrar i en av sina essäer en lärd spansk skolastiker, som tillbragte ett liv i stark tankeutveckling på att fundera över hur en skribent bör bete sig för att kunna skriva någotsom är värt att läsas. Lönen för all hans tankemöda blev tesen att man bör begränsa skrivandet till ämnen om vilka man har klart begrepp, säker kunskap och god omedelbar förtrogenhet.

Bemälde essäist förtäljer på annan plats om en fotbollsreferent, som vid tvingande förfall för alla journalistkollegor tvangs rycka in för att skriva tvenne spalter om en premiär på Othello och detta utan att någonsin ha hört talas om en dramatiker vid namn Shakespeare. Tvärtemot vad den spanske skolastikern skulle ha förmodat gjorde fotbollsreferenten stor succé. Han skildrade öppet och oskrymtat vad han såg, obelastad som han var av litterära förkunskaper, professionell jargong eller strävan efter allt det djupsinne, som vanligen är tillfinnandes hos recensenter.

Måhända som följd av denna sedelärande historia utsändes på sin tid en andligen högst betydande, men i sammanhanget oprövad kraft att bevaka en uppvisning i bollsparkning. Det ansågs vara en särdeles viktig tillställning, rörande vars utgång och muskulösa bedrifter ingen läsekrets kunde hållas okunnig.

Referenten stammade från en ögrupp i Västerhavet, närmare bestämt från det hörn av huvudön som även skottar förmås kalla England. Han hette Thomas Robert i förnamn och Malthus efter sin far och var nu tempeltjänare i det lilla lärdomssätet Haileybury. Fader Thomas var en försynt men lite dyster man som ägnat mycken tid åt pristeori och andliga övningar samt åt funderingar kring möjligheten att

förmå människorna tygla sina erotiska passioner. Om bollsparkning visste han intet. Han hade icke ens läst en i Norden vittberömd fakir, vilken med sport avsåg kappspringning, lawntennis, spel, bicyclism eller allmänt djärfva språng och som på tal om stärkande promenader i konsumentupplysande syfte utvecklade tillvägagångssättet så att man skiftesvis framflyttar fötterna jämsides, nogsamt aktgivande på att vid gåendet varken sätta den ena foten på eller under den andra, emedan då lätt rubbningar inträder. Fader Thomas hade följdriktigt ej heller hört förtäljas om de lovprisade aktörer, som plåga agera i bollsparkningssammanhang. Allt han hade sig bekant om sekulariserade hjältebragder kunde hänföras till Napolium, Klumbumbus eller Dundrapart. Han insåg att han bort ha någon aning om regler eller syfte hos det spel han stod i begrepp att bevittna liksom om det språk som utan tvekan användes i artiklar om dylika ting, men ingen tid fanns övrig för källforskning.

Det var således en i och för sig kvalificerad men något osedvanlig referent som på premiärdagen sällade sig till raden av fans, regionala patrioter, tålmodiga fästmän eller folk som blott och bart önskade avreagera sig, men som hade på känn att påtaglig röststyrka i andra sammanhang än idrottens lätt kunde misstolkas och rendera vederbörande åtal för förargelseväckande beteende.

*

Fader Thomas var visserligen försedd med presskort, men som god engelsman sällade han sig strax till den första kö han fick syn på och bereddes så småningom en acceptabel plats på första raden.

Det var en märklig föreställning. Premiärpubliken fullkomligt vällde in. Han blev dock aldrig helt klar på om människorna omkring honom blott var åskådare eller ifall de på något sätt ingick i ensambeln. Allteftersom tiden gick började han dock luta åt den senare teorin. Folk sprang då och då in på scenen, hötte med nävarna och betedde sig överhuvud taget så dåraktigt att det

hela måste vara spelat. Därjämte fanns på läktarna ett flertal körer, som anfördes av någon livfull dirigent som underströk varje dramatiskt skede i handlingen med taktfasta rop. Han hade nog hört vackrare körverk, men förstod att regissören inte strävade efter gregoriansk sång, ej heller någon sedvanlig jubelkantat.

Oväsendet tilltog, folk rörde sig häftigt, frambragte ljud och agerade så ovärdigt som bara anstår foreigners. Fader Thomas blev snart rent skräckslagen av dimensionerna hos det människohav som omgav honom. Om så här många kunde samlas kring detta föga djupsinniga stycke måste befolkningsunderlaget vara överväldigande. Insåg inte myndigheterna i detta landet att välstånd bland massorna aldrig kunde uppnås om folk tilläts fortplanta sig ohämmat? Lades inga hinder i vägen för befolkningstillväxten skedde denna i geometrisk progression medan livsmedelsresurserna endast ökade artime-tiskt. Här behövs nog både krig, sjukdomar, nöd och moralisk avhållsamhet för att hindra katastrof.

Scenen var den största han sett. Till yttermera visso var den underlig till formen, gräsbevuxen och försedd med vita ränder och små vimplor i alla fyra hörnen. Fader Thomas sysselsatte sig länge med att fundera över hur sufflören kunde täcka denna väldiga yta och kom till slutsatsen att där måste finnas fler än en. På kortsidorna såg han någon slags ryssjor, i vilka hela tiden minst en aktör uppehöll sig. Ett tag trodde han detta var sufflörluckan, men det blev under spelets gång alltmer påtagligt att mannen i ryssjan på något sätt deltog i handlingen.

Fader Thomas bläddrade träget i programmet men där återfanns varken styckets författare eller regissör. Aktörerna var däremot uppräknade - hela 23 stycken - vartill kom att några, antaligen huvudrollsinnehavarna, var försedda med stand ins. Det var märkliga namn han läste: Tigern, Mulle, Fölet, Prosten, Snopparn, Sluring, Garvis, Killing, Skräcken o.s.v. Han antog att aktörerna sökte spela dessa sällsamma figurer, men olikt alla teaterprogram han sett angavs inte roll och rollinnehavare var för sig utan sammanvävda

så att efter Tigern, Sluring eller Skräcken följde namnet på skådespelaren: Andersson, Svensson resp. Karlsson.

Någon beskrivning av styckets innehåll kunde han icke finna, ej heller någon vink om i vilket århundrade dramat utspelades. Bland aktörerna fanns en stackars man vid namn Stöveln, vilket ett tag kom Fader Thomas att tro att det rörde sig om något italienskt frihetsdrama. Han blev dock efter hand övertygad om att handlingen borde förläggas till det antika Grekland. Dels uppträdde enbart män på scenen, dels kunde den sparsamma klädseln sägas tyda på hellenska ynglingar. Eftersom det, försåvitt han kunde se, endast fanns två sorters dräkter och ungefär lika många av var sort, gissade han scenen föreställde något av krigen mellan Aten och Sparta. Det fanns en man på tribunen som så att säga föll ur ramen. Han var fetlagd och såg rakt inte ut som någon hellen. Dessutom sprang han hela tiden visslande omkring och lade sig i vad krigarna gjorde. Fader Thomas fattade stor antipati för mannen och beslöt ge honom klint spaltomdöme. Det rörde sig sannolikt om någon poliskonstapel. Myndighetspersonen blev alltmer påträngande och vid ett litet dramatiskt intermezzo - ett av de få, tänkte referenten som eljest fann handlingen monoton - drog han sig inte för att helt sonika köra en aktör från scenen.

De agerande hade något brunt och runt som de sparkade till så snart tillfälle gavs. Under första akten höll de sig huvudsakligen till det runda, men strax före det ovan relaterade intermezzot började män sparka varandra i stället. Starka sinnesrörelser kunde därvid förmärkas hos folket omkring honom. Än mer förtätad blev stämningen en stund därefter, sedan de agerande varit intensivt upptagna av sparkande nere vid den ena av ryssjorna. Särskilt en åskådare syntes som följt härav upplöst i smärta, hängivande sig åt en mimik som skulle hedrat en durkdriven tolkare av grekiska ödesdramer. Det mesta som sades var för Fader Thomas obegripligt men i sin inlevelse framstod den djupt gripne mannens åkallan av högre makter som den kanske mest anmärkningsvärda språkliga prestation

referenten hört, vare sig från predikstolar eller annorstädes. Mannen ifråga syntes sedan försjunka i apati, oavlåtet mumlande något om att bollen var rund. Dessa djupsinniga grubblerier kring cirkelns kvadratur avbröts efter ett nytt sceniskt intermezzo av ropet "spärk ben" av de dj-arna", en uppmaning som till hela sin språkliga innebörd överensstämde med fader Thomas' kristliga övertygelse.

När ridån gick ner reste kyrkoherden upplivad hem till sin församling och skrev en lärd recension, innefattande såväl sceniska bedrifter och faran för överbefolkning som sociologiska studier kring åskådarbeteende. Vad det förstnämnda beträffar kände han sig visserligen föga imponerad av styckets dramatiska nerv eller högre syftning men kostade ändå på sig följande citat:

"Det finns ett slags naturdumhet som bör fridlysas emedan den sprider glädje och har det omedelbaras charm".

SKATTEN SOM FÖRSÄKRING

L e i f M u t é n

Safety first.
Svenska Tändsticks-
aktiebolaget

Med en tanke, som från början är Erik Hööks, och som kanske borde fått förbliva så, kan man beskriva skattesystemet som ett försäkringssystem. Det är typiskt för Hööks försiktiga väsen, att han i den skrift, som i dagarna utkommit av skattetrycket, inskränkt sig till att inpressa den gångna utvecklingen i sina idéers tvångströja. Hur mycket storvulnare måste det inte te sig för den författare, som djärvt låta idéerna i fråga, eller kanske det bara var en enda idé, löpa fritt, utveckla sig, befrukta varandra (alltså i alla fall två idéer, minst), ges fritt lopp och svälla ut i ett hisnande framtidsperspektiv, värdigt en långtidsutredning eller en finansplan som bilaga till driftbudgeten!

Vi vill göra detta.

Låt skattmasen överta försäkringsagentens roll i hushållens konsumtion. Sälj staten! I detta avseende fattas ännu så mycket i form av skapande fantasi på den offentliga sidan.

Var ser vi t.ex. den statliga motsvarigheten till Lloyds' försäkring mot ungarstämningen - tillgänglig endast för kvinnliga försäkringstagare. Höök, som vis av erfarenheten noterat det statliga försäkringssystemets speciella förtjänster när det gäller att försäkra männen mot att bli gifta, borde snabbt kunna ha funnit formen för att försäkra kvinnorna att de blir det. Vi vet många, som bättre än han skulle ha varit i stånd att se till detta. Själva har vi emellertid inte heller tid just nu.

Förgäves efterlyser vi också en sådan försäkring om fri hemtransport, som i sin embryonala form etablerats av Räddningskåren. Det allmänna transporterar visserligen behövande - till finkan, till inryckningsplats, till begravningsplats och andra

dystra ställen. Men den verkligt behövlige hemtransporten får taxi och billots ta hand om. Varför inte tänka sig en allmän insats för att komma hem, t.ex. från Industrihuset, Operakällaren m.fl. platser.

En drulleförsäkring för de många i samhället saknar vi även. Den offentliga sektorn ger visserligen tillfälle att fritt drulla för ett antal statsråd och därmed jämställda. Men vi kräver även på den punkten en utbyggnad på sådant sätt, att vi får bli lika drulliga allesammans. Varför skall bara statsråd få bygga operakällare och försena högertrafiken? Varför kan inte alla vi som gör drulliga affärer få ersättning? Erik Höök, som vet mycket om risker och deras fördelning, räknar med att vi på lång sikt alla kommer att behöva lika mycket försäkring. Förr eller senare blir vi t.ex. i behov av utbildning, hostmedicin eller folkpension. Förr eller senare måste vi också ta ansvar. Eller måste vi inte? Borde inte staten här rycka in? Om den tar allt annat, så varför inte ansvaret?

En redan på ömse håll uppmärksammas försäkringsform är studieförsäkringen. Det allmänna har i detta avseende visat en beklaglig brist på förståelse för de försäkringssynpunkter, som Höök i sina epokgörande forskningar om dess innersta motiv dragit fram i rampljuset. Litet mera sådan förståelse, och vi skulle redan nu ha kunnat se genomförd en reform, enligt vilken varje medborgare tillförsäkras samma utbildningsstandard, hur lång tid det än tar. En utbildningens cementbotten måste läggas, långt över den plats vid lilla katekesens och multiplikationstabellens behagligt låga nivå, där den en gång lades. Det gäller här inte det utbildningsmässiga minimum, det gäller på utbildningsområdet liksom på sjukförsäkringsområdet kravet på en standardförsäkring, som garanterar åtminstone den vita mössan och i mån av tid, innan livet slutar, den filosofiska doktorshatten åt var och en. Hur futtigt att nu låta folk stanna upp efter nio klasser och sända dem ut i öknen med det kunskaps-

stoff de därvid förvärvat, om än så otillräckligt! Hur socialt diskriminerande att låta dem få del av utbildningssubventioner, som genom goda prestanda på lägre utbildningsnivåer visat sig minst behöva dem! Försäkringstanken, sådan den med berömvärd konsekvens drivits av Höök, vem eljest, leder oss genom alla finans-historiska moras upp på det förklarings berg, där vi klart ser målet: Standardsäkring genom lika utbildningsnivå. Behovsprövning efter betygsnivå vid stipendieringen.

Slutligen är det en försäkringstyp, som sorgligt försumrats av det privata försäkringsväsendet, och där en pionjärinsats skulle kunna göras i finansdepartementet. Alldeles för länge har vi saknat en försäkring mot skatter. En sådan vore speciellt behövlig just i denna svåra tid, då kvarskattosedlarna dröser ut över onda och goda. En möjlighet att i stället för till den obarmhärtiga, på öret avräknande Ruth i stället sända in sin kvarskattosedel till ett frikostigt skatteskadereglerande försäkringsbolag skulle hälsas med tillfredsställelse i vidaste kretsar. En sådan metod att undgå en risk, som trycker oss alla, vore långt värdefullare än alla de cykel-, inbrotts- vat-tenskade- och bilförsäkringar, som nu plottrar bort vår tillvaro som försäkringsfall.

Erik Höök har visat oss vägen fram mot den helförsäkrade framtiden. Det gäller bara att gå. Kan inte hr Sträng börja? Varför måste just Erik Höök?

Zusammenfassung in angeblich deutscher Sprache: Es wäre grundsätzlich erwünscht, dass alles Erwünschte den Wünschenden zugesichert würde - wir haben in Anlehnung nicht nur an den Weihnachtsmann sondern auch an Herrn Dr. Höök einen diesbezüglichen Versuch unternommen.

OVETENSKAPLIGT UTKAST TILL FÖRSLAG TILL VETENSKAPLIG FORSKNING PÅ
ETT UTFORSKAT OMRÅDE ATT UTFÖRAS INOM ETT KÄNT FORSKNINGSSINSTITUT

W e r a N y r é n

Det tråkigaste med
kvinnologiken är dess
stora utbredning bland
männen.

G. Lindborg

1959 års långtidsutredning visar tydligt, att den fortsatta standardhöjningen och den industriella produktivitetsökningen i vårt land uteslutande beror på kvinnornas vilja att söka sig ut i yrkesarbete. Vi vet mycket litet om vilka faktorer det är som har betydelse för kvinnors val mellan hemma- resp. borta-arbete och behovet av kvalificerad och ingående forskning är här nödvändigare än på något annat område. Denna forskning bör dessutom sättas i gång utan dröjsmål; hur skall annars de höjda hyror kunna betalas, som prof. Bentzel, IUI:s expert på hyror och bostäder, m.fl. är i färd med att driva fram. (Denna höjning gäller visserligen enligt Bentzel endast i övergångsperioden från en hyresreglerad till en fri bostadsmarknad; denna periods längd tycks dock för en fåkunnig läsare vara utan gräns.)

De faktorer vars betydelse man främst vill skaffa sig kunskap om är av två slag, dels ekonomiska och dels psykologiska.

Att "placera" ett projekt som omfattar så skilda komponenter som krass ekonomi och ideell psykologi s.a.s. under ett tak skulle vara hart när ogörligt, om inte Industriförbundets forskningsavdelning, IUI, funnes att tillgå. Där har man en grupp kvalificerade forskare: skattejurister, nationalekonomer, statistiker, sociologer och nästan-psykologer.¹⁾

De ekonomiska faktorernas betydelse bör inte förorsaka några problem; där förefaller ett klarläggande på gammalt numera välkänt IUI-manér vara tillfyllest; d.v.s. efterfråge- och utbudsanalyser, regressionsanalyser etc. Begreppens transformering i mer läsbar

1) Eftersom det här är fråga om en församling med s.k. vested interest finns tyvärr risken att inte alla är beredda att gå helt förutsättningslöst till verket.

form ombesörjes lämpligen av IUI:s helklassiska avdelning, doktorerna in spe Jungenfelt (doktor utar disputation och champagne) och Johansson (doktor med både disputation och champagne), som har en pott med grekiska bokstäver att välja bland.

De psykologiska faktorerna är svårare att få grepp på. De teoretiska psykologiska aspekterna kan förtroendefullt läggas i händerna på doktor in spe¹⁾ Albinsson, som efter pyssel med veckotidningar och reklam skaffat sig ansenlig kunskap om mänskligt psyke, enkanerligen kvinnligt (män läser som bekant ej veckotidningar).

Vad man därutöver skulle kunna tänka sig är en undersökning på fältet. Inom psykologi och sociologi har man sedan länge intresserat sig för ledarens betydelse för åsiktsbildningar och beteenden. I det här aktuella fallet skulle man alltså vara intresserad av att veta, om man med hjälp av en lämplig ledare skulle kunna få fram kvinnor till de arbetsplatser, som har behov därav. (Modell: råttfångaren i Hameln; i tillämpliga delar).

Största problemet är här naturligtvis att bestämma vilka kvalifikationer en dyl. ledare bör ha. Vid diskussion inom IUI:s kvinnliga sektor har några karakteristika kunnat bestämmas. På undersökningens nuvarande preliminära stadium finns ej anledning att lämna mera detaljerad rapport härom. Några huvuddrag kan dock nämnas: mörkt hår, intresse för sambeskattningsproblematik, chevaleresk och välklädd.

1) Disputationsordningen bland IUI:s blivande doktorer kommer senare att tillkännages på anslagstavlan i konferensrummet.

NY BELYSNINGSMÄSTARE VID P-TEATERN¹⁾

Å k e S u n d s t r ö m

Vi lever i en brytningstid
-lfr-d V-st-rl-nd

I den s.k. samhällsspegeln har å senare tid framskyttat de mest befängda tankar, förrädiskt anknyttande till den gamla fina skådespelarsentensen: Publikens uppskattning - min belöning. Har nu vissa samhällsomstörtande element nog så listigt - s.m.s. - tagit Thalia vid orden och helt enkelt betygat sin uppskattning av denna vackra tes, dock med de osnyggaste baktankar. Har dessa kätterier t.o.m. givits allmän spridning i mindre ansvarskännande press-organ och skulle vi sålunda icke haft anledning befatta oss med denna sak om inte festskriftsföremålet självt blivit indragen i denna från teaterkorpens synvinkel nog så sorglustiga historia.

Åsågo vi tidigare utvecklingen med heroiskt lugn, stoppande vax i öronen när larmet i salongerna blev störande. Berörde saken f.ö. främst de mindre skådespelerierna i slumkvarteren vid Bonnier-Åvényn ner mot Björnbergs allé. Sedermera har emellertid en viss oro förmärkts även bland publiken på vår ärevördiga nationalteater - den s.k. P-teatern. Låt vara att de skändliga återfinnes å den s.k. "hyllan" och därifrån har svårt att göra sig hörda, men vore det måhända likväl säkrast att snarast ge denna del av teatern en ny och mer ändamålsenlig disajn. En glasfasad skulle förbättra ljudisoleringen och avsevärt minska smittoriskerna. Det publiken ej skulle kunna åhöra samtalen å scenen vore icke mycket att bekymra sig om, då ju ändå ingen tidigare kunnat begripa något av handlingen och detta ej heller varit Direktionens mening.

1) Detta är endast några preliminära resultat av en hösten 1962 genomförd intervjuundersökning. Förf. tackar dr Stig Berglund för värdefulla uppslag. Fältarbetet är utfört av socionom Ada A-son Susegård.

Utgår således de argsinta samhällsstörarna från en komplett vrångbild av vår konststart, säger herr teaterdirektören på vår fråga. Har väl ingen heller undgått att observera det vi städse tillsett att publiken icke finge störas eller oroas, på det heller inga nog så lätt uppkommande missförstånd skulle uppkomma. Stor och erkännksam sparsamhet har präglat handhavandet av belysningsapparaturen.

Att förevisa mer än sufflörsluckan och skådespelarnas fötter vore enligt vår moderate belysningschef oförsiktigt och t.o.m. olämpligt (kunna vi hänvisa till egna djärva experiment, vilka klart ådagalagt farorna). Har det också med kraft påpekats att skådespelarna icke böra överanstränga sina röster utan dessheller anlägga skägg att tala i. (Att vi å sistnämnda punkt icke funnit anledning undantaga de kvinnliga scenarbetarna bringar i dagen vår vilja att s.d.h. följa med vår tid.) Är också vår förträffliga anläggning försedd med vridscen och snurrande kulisser. I motsats till mindre avancerade teatrar - de s.k. U-teatrarna - har vi härstädes detta maskineri ständigt i gång under förevisningarna; vore det nog så olönsamt att endast utnyttja maskinerna ett par, tre gånger per kväll. Blir det ju härigenom vid dessa U-teatrar möjligt att i någon mån urskilja handlingen, vilket icke kan vara avsikten. Har vi vidare genom lämpligt pjäsval fulländat vår konststart, summerar herr T-direktören belåtet.

Enligt säkraste Källa har emellertid Direktionen bekymrat noterat oroligheterna. Långt ifrån att inleda överläggningar eller utlova ändringar i programmet har den icke desto mindre - bakom herr Direktörens breda rygg - beslutat utpeka en ny belysningsmästare. När vi efterhör herr T-direktörens kommentar till denna nog så oväntade - och alltfört hemliga - manöver, hotar denne först med att som protest lämna ledningen för sin kära teater. Denna utväg avvisas dock i nästa stund, och sedan han på sitt lugna och trygga sätt övertänkt saken påpekar han, nog så riktigt, att den skada en dålig belysningsmästare kan åsamka teatern trots

allt går att begränsa genom lämpliga åtgärder avseende scen-maskineriets skötsel och kapacitet - en ny och bättre installation av karusell-modell är f.ö. redan under övervägande, inskjuter han påpassligt.

Till detta vill herr B., som stryker under det utnämningen alltfört är hemlig och att han således icke kan yttra sig i ärendet, endast gemäla det faran av mera ljus vore överdriven och i varje fall icke närmare studerad. Har jag ju för egen del endast ägnat mig åt förberedande sonderingar i ämnet.

Herr B. väntas förbli hemlig åtminstone under julen.

Pris: Obetalbar